

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:
Egy évre ..... 24 korona.
Egy hónapra ..... 2 korona.

VIDÉKEN:
Egy évre ..... 28 korona.
Egy hónapra ..... 2 k. 40 f.

HÍRDETÉSEK:

4-hasabes petit sor egyszer 20 fillér,
minden következőnél 16 fillér.

Nyitóléc petit sora 40 fillér.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és eszanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvénytársaság.
József főherczeg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

Arad, 1909.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Péntek, március 19.

Mai számunk főbb közleményei:

- A Fejérváry-kormány ügye a parlamentben.
- Egy kereskedő család kálváriája.
- Tolvaj vármegyei tisztviselő.
- Bünpör a „Balog Tute” miatt.
- A semleges nagyhatalmak.
- Hadtitanács Temesvárott.
- Két szerp háboru története.
- Fejérváry válasza a megbélyegző határozatra.
- Háboru-humor.

A béke krizise.

Arad, március 18.

Annyi idő után, amennyi Szerbiának rendelkezésére állott ahhoz, hogy észére térjen, szinte naivitás minden új békekísérlet sikerében hinni. A diplomaták ugyan egyre sűrögnek-forgognak ennek érdekében: de ezt, úgy látszik, a nemzetközi lelkiismeret megnyugtatóra teszik, hogy azután Európa elmondhassa: megtette kötelességét.

A legújabb ilyen kísérlet, amely egy kevésbé barátságos színt kever a mozgósításoktól, hadi előkészületektől haragos helyzetképbe, Tittoni olasz külügyminiszteré. Az ellentétek között, amelyek az osztrák-magyar monarchia és Szerbia között kihegyeződtek, ez olyan kecske- és káposzta megoldásnak látszik. Szerbia azt akarja, hogy Bosznia és Hercegovina annak-talása a hatalmak konferenciája elé kerüljön. Ausztria-Magyarország el-

lenben azt a természetes álláspontot szögezte le, hogy miután az annak-sziót az egyedüli érdekelt féllel, Törökországgal elintézte, a hatalmak döntésére nincs szükség. Tittoni tehát azt ajánlja, hogy a hatalmak konferenciája hívassék egybe, de ez csak formálisan erősítse meg az annak-sziót.

Roppant egyszerűnek látszik ez a kibontakozásmód s ugylátszik, hogy a monarchia részéről nem is találna akadályokra. Erre vall a külügyminiszter félhivatalos lapjának egy tegnapi közleménye, amely azzal kezdődik, hogy Ausztria-Magyarország elvben nem foglal állást a konferencia ellen. Természetes, hogy ennek legkisebb föltétele, hogy Szerbia mondjon le a területi kárpótlásnak képtelen kivánságáról és hagyja abba a fegyverkezést. Az erősebb félnek higgadt türelmét, köteles méltányosságát a monarchia kimutatta azzal is, hogy a konferenciát elfogadni hajlandó. Nagy kérdés azonban, hogy Szerbia, amely eddig is alap, ok, cél, ész és belátás nélkül kapott a háboru ötletére, amelyet nem térít el attól az a bizonyos valóság se, hogy a háboruban egymagában fog állani, mert Oroszország nem adhat neki egyéb segitést a rokonszenves mosolynál, ezt a méltányosságot fölhasználja-e a közeledésre és a saját életének megmentésére. Most fog elválni, hogy Szerbiában csakugyan a közvélemény akar háborut, vagy pedig egy korruprt rendszer

akarja-e annak borzalmaival elpalástolni a maga bűneit.

Minden bizonnyal azonban kötelessége minden tényezőnek, a melytől függ, a békét a legvégső lehetőségig keresni és vágnni. Hihető, hogy a monarchiát képviselő férfiak etikettkérdések és hiúságot érintő formák miatt nem fogják magukat elragadtatni: hiszen erre eddig is számtalan alkalom kínálkozott volna. A monarchia békés hajlandóságára, háboru-ellenzésére példát maga az uralkodó szolgáltat, a kinek nyilatkozatát ma Wekerle Sándor miniszterelnök a képviselőház előtt tolmácsolta. A király azt mondta: nem hiszi, hogy lesz háboru, s a legfőbb hadur ezzel azt is kifejezte, hogy nem akar háborut, s kerülni akarja annak lehetőségét, kénytelenségét.

Módunk lesz erre? Napról-napra kinosabb, feszültebb, kegyetlenebb lesz a várakozás, a mely erre feleletet kér. Ennél a fájdalmas bizonytalanságnál talán a háboru se lehet rosszabb, s ha megtorlásról szabadna beszélni, Szerbia ezért is megérdemelné tölünk. De ezt természetesen senki se vágyja. Minden erőnek és akaratnak, hatalomnak és befolyásnak, tudásnak és türelemnek, bölcseségnek és tapintatnak, Bécsben és egész Európában össze kell fogni, hogy a haldoklásnak indult, de talán még életre képes békét megmentsek +

Ferenc Ferdinánd és a háboru.

*

Egy olasz lap berlini levelezője Ferenc Ferdinánd királyi hercegről szóló jellemzést közöl lapjában, melyet egy bécsi barátja juttatott hozzá. A levelező megjegyzi, hogy a trónörökös zárkózott jelleme a legnagyobb fokig érdeklí a németeket, akik valósággal misztikus vonásokkal ruházzák föl a királyi herceget. Azt beszélnek, hogy a herceg nem valami nagy barátja Németországnak és még kevésbé Itáliának. Mi történik majd a hármasszövetséggel, ha Ferenc József király megszűnik uralkodni, — mondta a levelezőnek Bülow egyik bizalmas embere — Isten tudja. Ki tudja, mi történik majd Magyarországon is, melyet ő nagyon kevésbé szeret, s mely vele szemben hasonló hidegséggel viseltetik.

Nem titok senki előtt, hogy Aerenthal hivatalba lépése óta a magyar és osztrák monarchia külpolitikáját abban a szellemben irányítják, melyet a trón várományosa jelölt ki. Milyen új és a mostaninál veszedelmesebb politika fog az ő uralkodása alatt kezdődni, ma még senki sem tudja. Azt beszélnek, hogy a jelenlegi kalandor osztrák-politika határozottan az osztrák és magyar haderő harcoképességét akarja bemutatni s mindeképpen háborut óhajt.

Az új urat így jellemzi a levelező bécsi barátja, Albrecht Károly:

— Halljuk lépteit a lépesőházban, halljuk esetleg a hangját is, megfigyelhetjük különféle rendelkezéseit, melyek rendszeretéről tanuskodnak. Minden tettében észrevehetjük saját akaratának nyomait, mely azonban előttünk még titok, hangjának minden árnyalatát megkülönböztethetjük, de azért még semmit sem értünk meg belőle. Látunk olyan személyiségeket felvonulni, akiknek jelleme valósággal kifürkészhetetlen, akiknek látszólagos szerénységük csupán elbizakodott gögijüknek takarója s a kik bizonyára a jövő urai: férfiak, simák és hidegek s csak úgy hívják őket „az ő emberei.” Sokan tündönek rajta: milyen „lesz” majd ő? Es nyugtalanul néznek a jövőbe, vajjon nem lesz-e ő is olyan, mint ezek az ő emberei?

Elmult már negyven éves; de még senki se tud bizonyosat fölöle, mert különösen érti a Habsburg fejedelmek szokását: homályban hagyni az embereket jellemük fölől s állandóan távol tartani magukat tőlük. Annyi bizonyos, hogy a politikai szalonokban a prezumtiv trónörökös mint nagyon tartózkodó alak ismeretes. Országáiban a következő programot állapította meg: elfogadta az általános választói jogot, melynek fejében oly nagy népszerűséget remél elérni, mint a minőt a klerikálisoknál már

elért; kijelölte a jövő miniszterelnökül Beck bárót, mert ez a hivatalnak, aki csak félárnyéka a miniszterelnöki hivatalnak, végtelenül okos és hajlékony s valósággal ideálja az osztrák államférfiak: a hadsereg élére Hötendorfi Konrad tábornokot óhajtott, a reformokért lelkesülő katonát; végül elhozatta Pétervárról Aerenthal bárót s rábizta a külügyek vezetését.

Az öreg uralkodó ez újítások közepette megakartá próbálni, hogy unokaöccsesének csupán programcsináló kedve van-e, vagy pedig rendelkezik-e annyi energiával, hogy keresztül is tudja viinni, s egymásután teljesítette kivánságait. Elfogadta az általános választójogra vonatkozó törvényt, meghívta Beck bárót a miniszterium élére; elbocsátotta régi, kipróbált vezérkari főnökét, aki pedig ifjúkora óta barátja vala s Konráddal helyettesítette; végül kinevezte Aerenthal bárót külügyminiszternek, aki befejezte az ősszel azt a feladatát Boszniában és Hercegovinában, amelyet Goluchovszki a nyáron Belgrádban megkezdett.

Igy tehát, amint látható, Ferenc Ferdinánd királyi herceg befejezte a programját s egy új tervbe fogott: ravenni az uralkodót a háborura, mert reméli, hogy a háboru gyümölcsei majd az ő uralkodása alatt fognak megérni...

Midőn Ferenc József a trónra lépett, azt

A Fejérváry-kormányügye a parlamentben.

A képviselőház ülése.

— Fővárosi tudósítónktól. —

Budapest, március 18.

A képviselőház mai ülésén nagyon kevesen jelentek meg, habár olyan tárgya volt a tanácskozásnak, amelyről a függetlenségi párton még nem is régen harciasan nyilatkoztak. Ma a Fejérváry-kormány cselekedetei következtében előterjesztett igazságügyi bizottsági javaslatot tárgyalták és hosszas vita után elfogadták azt.

Részletes tudósításunk a következő:

(Napirend előtt.)

Justh Gyula elnök fél 11 órakor nyitja meg az ülést. A jegyzőkönyv felolvasása és hitelesítése után elnök jelenti, hogy *Siegeszku József dr.*, az oravicai kerület képviselője eddig nem nyújtotta be megbízó levelét, ennek bemutatására az elnök felhívta. Felolvassák a beérkezett kérvényeket.

Elnök: Jelentem, hogy *Szemere Miklós* a külügyi helyzet dolgában sürgős interpellációt jelentett be.

Szentiványi Árpád jelentést tesz, hogy *Ivánka Milán* bazini képviselő mandátumát a bíráló bizottság izgatás és lázítás miatt megsemmisítette.

A Ház tudomásul vette a jelentést és az új választás elrendelésével a Ház elnökét bizta meg.

Kubik Gyula a közlekedési bizottság jelentését terjeszti be néhány vicinális vasut engedélyezéséről szóló javaslatról.

(A telepítési bizottság.)

A Ház ezután a telepítési bizottság tagjait választotta meg. A bizottság tagjai a következő képviselők lettek: *Balogh Mihály, Barcsay Tamás, Baross János, Batthyány Zsigmond gróf, Beck Lajos, Bernáth István, Bernáth Zoltán, Bethlen István gróf, Buday Barna, Buza Barna, ifj. Daniél Pál, Endrey Gyula, Gyurics Emil, Hellebront Géza, Hódy Gyula, Jánoky-Madocsányi Gyula, Kállay Tamás, Kubik Gyula, Laehne Hugó, Lovász Márton, Mérey Lajos, Nagy Emil, Pallavicini György érgróf, Sennyey Miklós báró, Schuller Rudolf, Szemere Huba, Szentiványi Árpád, Teleky Arvéd gróf, Thaly Ferenc, Thoroczkay Viktor báró és ifj. Wekerle Sándor.*

(Vita a Fejérváry-kormányról.)

Napirend szerint következett

a Fejérváry-kormány megbélyegzéséről szóló igazságügyi bizottsági jelentés tárgyalása.

mondták róla: Talán inkább Ferenc lesz, mint József. Valószínűleg egyik se lett, hanem egy kissé az egyik, egy kissé a másik. De még inkább beszélnek a trónörökösről, hogy egész új típust, eredeti uralkodót fog benne a világ megismerni, a ki nem lesz egyéb, csupán Ferenc Ferdinánd. Az ő alakja nem eléggé átélhető: Ferenc Ferdinánd nem azok közül a Habsburgok közül való, a kiket Miksa vagy Rudolf mutatott az embereknek: alakja se nem ferenci, se nem lipóti, se nem terézi: megtestesülése ő a bécsinek és katonának, a valódi csapattisztnek. Arca vidám, de kemény, s bár vonásai nyíltak, mintha a titokzatosság is fölismertető volna rajtuk. Kora ifjúságában szenvedelmes természetű volt: de később a legkiválóbb családapa lett. Maga neveli gyermekeit, s olyan szűk családi körben él, akár egy egyszerű polgár. Végtelenül gazdag, de azért a legnagyobb gonddal örködik házi kiadásain s személyzetének munkáján: egy szolgáját, a ki egy zablát tartó láncocskát tulajdonított el, melynek értéke hatvan fillér volt, elfogatta, s a rendes törvényszéknél lopás miatt megbüntettette.

Ugy lehet, hogy saját háztartásának rendbentartását trónján is érvényesíteni akarja: az is lehet, hogy a láncocská ellopásának szigorú megbüntetése nem kemény szívét jellemzi, csupán vallásos meggyőződése sugallja neki, hogy ne hagyjon büntetlenül.

Visontai Soma: Nagy megtiszteltetésnek tartja a maga részére, hogy neki jutott az a feladat, hogy a Fejérváry-kormány megbélyegzésére vonatkozó jelentést előadhassa.

Nagy György: Csak hogy ezt nem üres pad-sorok előtt kellene tenni.

Visontai Soma hosszasan ismerteti a Fejérváry-kormány tetteit. A bizottság vádjait dokumentumokra alapítja. Így a belügyminiszter volt szíves *Kristóffy* rendeleteinek hiteles másolatát a bizottság rendelkezésére bocsájtani. (Helyeslés). Felolvassa a bizottság ismeretes határozati javaslatát, melyben a megbélyegzést a nemzeti közvéleményre bizza. A vád alá helyezéstől eláll a bizottság, mert a koronával kötött egyezmény kizárja. Kérde azonban, kevesebb-e ez a megbélyegzés, mint a vád alá helyezés? Soha magyar embernek ilyen sorset nem kíván, mint amilyenben Fejérváryéknak volt részük.

Szokoiv Tamás: Most is előre köszönsz Fejérvárynak, jó messziről. (Derűtség).

Visontai Soma: Mint a kísértetek, úgy járnak és settenkednek Fejérváryék még ma is Bécsben.

Nagy György: *Kristóffyval* tanácskozik a trónörökös. Szép kis trónörökösünk van!

Visontai Soma: Kéri a bizottsági jelentés elfogadását.

Nagy György: Határozati javaslatot nyújt be, amelyben az igazságügyi bizottsággal szemben, a darabontok vád alá helyezését követeli. Elnök az ülést tíz percre felfüggeszti.

Szünet után

Simonyi-Semadam Sándor szól az igazságügyi bizottság határozati javaslatához. Szerinte különbséget kell tenni azok közt, akik idején lemondottak, vagy pedig tovább is megmaradtak állásukban. (Nagy zaj.)

Batthyány Tivadar gróf: Nem lehet különbséget tenni.

Simonyi-Semadam: Kéri, hagyják ki a határozati javaslat azon részét, amely a királyra hivatkozik, mert az alkotmányellenes. A megbélyegzett miniszterek nevei után pedig kikell tenni, hogy ki mit követett el. (Helyeslés a néppárton.)

Kmetz Károly: Alkotmányjogi szempontból sürgeti a vád alá helyezést.

Simonyi-Semadam Sándor: Nem járul a javaslatához. Mikor arról van szó, hogy a parlament egy nagy jogát nem gyakorolja, nem szabad ezt a királyra való hivatkozással tenni.

Kmetz Károly csatlakozik **Simonyi-Semadam** felszólalásához.

Nagy Dezső: A képviselőház tartozik a nemzetel szemben annyi őszinteséggel, amennyi a javaslatban foglaltatik.

(A szavazás.)

Visontai Soma ellenzi **Simonyi-Semadam** felszólalását. **Nagy György** felszólalása után

Mind e vonások, melyeket nála annyiszor megfigyeltem, ha jók vagy kemények, ha állandóak vagy változékonyak, ha okosak vagy meggondolatlanok, ha érdekesek vagy közömbösek, együttvéve azt igazolják, hogy tulajdonosuk valódi Habsburg és valódi herceg. De azok is, akik közvetlen közelében figyelik meg jellemét, megegyeznek abban, hogy természete alapján véve kifürkészhetetlen: ebben valódi Habsburg. Olyan ember, akiben végtelen ambíció lakozik. De hogy mennyire tud hajlamain uralkodni, nem képes senki sem megérteni. Sokat gondolkodik Ausztria felől s a dinasztiaért csapások okain, különösen a legutolsón, *Königgrätz*en. Nem hagyja emlékezetéből kiveszni a világtörténelem legnevezetesebb eseményeit sem. Számtalanszor keserűen panaszkolta föl, hogy a német császári korona katolikus uralkodó fejéről protestánsra került. Mint valamennyi trónörökös, aki nagyon sokáig várakozik az uralkodásra, ő is igen sokat megfigyel. Ereje akaratában és nagyságában van: s mi talán megvárjuk ítéletünkkel, mennyit használ ebből föl ideái számára energiájából s talán keménységéből is.

De ki prófétáskodhatik? A Habsburgoknak megadatott az erény személyes nézetüknek elfojtására, hozzá tudnak simulni az idők kívánalmaihoz, anélkül, hogy ellenkezzenek, vagy saját akaratuknak érvényt szerezni törekednének. Ez csupán azért van így, mert Ausz-

a Ház többsége az igazságügyi bizottság javaslatának eredeti szövegét fogadta el.

Két nemzetközi egyezmény tárgyalása után **Hoitsy Pál**, a pénzügyi bizottság előadója ismerteti az állami közszolgáltatások fejlesztéséről szóló javaslatot. **Lázár Pál** felszólalása után áttértek az interpellációkra. **Szemere Miklós** interpellációjáról lapunk más helyen szólunk.

Tolvaj vármegyei tisztviselő.

A főispán kétezer koronája.

— Távraü tudósítás. —

Arad, március 18.

Különös büncselekményről beszélnek most Szabadkán. Egy magasrangú vármegyei tisztviselő a főispántól kétezer koronát lopott s ezért a főispán kényszerítette az azonnal való lemondásra.

Erről a feltűnő esetről ezt jelentik Szabadkáról:

A napokban *Fernbach Károly*, bács megyei főispánnak eltűnt 2000 koronája. Ez egy délelőtt történt. A főispán a jelzett napon bement a hivatalába. Úgyanis minden délelőtt be szokott menni hivatalos helyiségébe. *Fernbach* szokás szerint az előszobában vetette le és hagyta ott a felsőkabátját, amelyben rossz megszokásból benn hagyta a pénztárcáját.

Amint levetközött, mindjárt bement a fogadó szobájába, amely közvetlenül a titkáré mellett van s amelynek ajtaja, ha csak nem intim beszélgetés folyik ott, — mindig nyitva van. Így volt ez az affaira napján is.

A főispánhoz a hivatalba érkezése után mindjárt bement egy tisztviselője, hogy a legújabb ügyekről jelentést tegyen neki. Kevés idő múlva — amikor a tisztviselő már kijött tőle, — valami iránt intézkedni akart *Fernbach* főispán, azért a nyitott ajtón át átment a másik szobába, hogy a kabátjából kivegyen valamit.

És ekkor hirtelen arra a felfedezésre jutott, hogy valaki az alatt a negyedórás idő alatt, amelyben a fentebb megírt események eltelték, — kivette a kabátjából a pénztárcáját.

Fernbach főispán talán tudósosan is gentleman ahhoz, hogy rögtön gyanúsítson, ezért csak dörmögött egy kissé s fejesóválva, mint aki hirtelen nem értheti meg a helyzetet, átsetált a nyitott ajtón az ő szobájába.

Amíg ezek lejátszódtak, ott benn a főis-

triában egy feudál-katolikus-jezsuita rendszer uralkodik, mely nagyon finom és rettenetes fegyverekkel uralja a politikai és szociális életet; olyan fegyverekkel, melyek a hivatalnok-arisztokráciával szemben is használatban vannak, kiknek akarata már annyira elkopott, hogy valószínűleg esodás: fegyverekkel, melyek eddig legyőzhetetleneknek bizonyultak, s melyek máig a helyzet urai.

Aki megéli, meglátja majd uralkodását. Mi olyan légkörben élünk most, mely okvetlenül változást fog magával hozni, s mely kihát majd a jövőre is. Nincs számunkra ma. Nekünk csak egy tegnapi volt és egy holnapunk lesz. Várjunk türelemmel, s figyeljük meg az agg uralkodó tetteit. Ezek nemsokára nagyon sokat fognak megmagyarázni, ami most Bécsben történik, valamint azok igazi okát is.

*

Eddig az érdekes levél, mely múlt év december közepén íródott. A levelező most csak ezért a mondatáért tette közzé: *Ferenc Ferdinánd királyi herceg rá akarja venni az uralkodót a háborúra*. Hadd lássa Európa, hogy nem Belgrádban, sem Pétervárott kell a háboru igazi okozóját keresni, véli az olasz le-
velíró.

páni irodában kettőjükön kívül nem volt senki s arra is tévedés nélkül emlékezett a főispán, hogy még be sem kopogtatott hozzájuk senki sem.

A főispán erre még egyszer jól átkutatta az összes zsebeit, de a pénzt nem találta meg sehol.

A helyzet egyre kinosabb lett közöttük.

A főispán még gondolkozott aztán egy ideig, de kevés várakozás után odament a tisztviselőhöz s nagyon hideg arccal, úgy, ahogy ilyen hirtelen támadt helyzetben egy fegyelmezett gondolkodású ember cselekedni szokott, odaállott a hallgató, sápadt tisztviselője elé és hideg kimértséggel csak ennyit mondott neki:

— *Irja meg azonnal a lemondását s aztán hagyja el azonnal ezt a helyet!*... Aztán sarkon fordult s ott hagyta a sápadt, remegő embert.

Egy kereskedőcsalád kálváriája

Toloncuton Kisásziától—Budapestig.

A hazafias imádság áldozatai.

— Fővárosi tudósítónktól. —

Arad, március 18.

A minapában a fővárosi és vidéki sajtó hosszasan foglalkozott Papp Keresztély sorsával, akit hazafisága miatt a konstantinápolyi magyar-osztrák nagykövetség kiűzött Törökországból; a vagyonából kiforgatták, kényszerutlevéllel küldték haza és ezek fölébe még a családjától is elszakították. Pappot a nagykövetség titkára üldözte, mint most kiderült, egy hazafias imádság miatt.

Papp Keresztélynek virágzó üzlete volt egy kisásziai fürdőhelyen. Kézpénzt, egy kis birtokot és értékes ingókat szerzett aránylag rövid idő alatt. Egy ízben egy magyar főúri társaság Törökországban járt és kirándulásaira magához kérte az egyetlen magyar embert is. A társaság kalandozása közben eljutott Antigon mellé, ahol Thököly hamvai feküdtek.

— Rójjuk le kegyeletünket nagy nemzeti harcunknak — mondta Papp Keresztély — és zarándokoljunk el Thököly Imre sírjához egy imára.

Pappnak ugyanis, aki hetenkint kijárt a sír gondozására, egy magacsinálta imája volt, amelyet minden vallásfelekezethez tartozó elmondhatott és amelynek ez volt a szövege:

Atyánk, istenünk! Aki megszabod minden ember pályáját: aki a jót jóval, a gonoszt büntetéssel fizeted, adj a sírban fekvőnek örök nyugodalmat. Hazája szabadságáért küzdött és ette a száműzetés keserű kenyerét. Itt pihen most sok hányatás után, ami benne muló volt. Halhatatlanság érte a jutalma. Nemzetének fiai évszázadok után kegyelettel gondolnak rá és szelleme élteti őket most is és éltetni fogja mindenkoron, ha zsarnokság, vagy álnok hitványság őket szorongatja. Az ő akaraterejét, szabadságszeretét és jóságát plántáld be a magyar minden élő és jövőző nemzetségébe. Amen.

Rezgő hangon mondta el ezt az imát a társaság előtt, amely meghatva nézte, amikor az őszbe boruló férfi pusztá fövel, jobb kezét a szívére téve, mondta el az imát.

Csak egy ember fortyant föl és háborgatta meg az áhitatot. A követség titkára volt: Kollósa Ferenc, aki ráírvált Papp Keresztélyre:

— Még sem járja, hogy egy lázadót itt dicsőítsenek; én távozom erről a helyről és remélem, hogy mindenki, akiben él egy kis eszászárhúség, elhagyja ezt a helyet.

Papp erre a megjegyzésre fölháborodott és olyanokat mondott a „lojalis” férfinak, hogy annak a további felszólítástól elment a kedve.

A társaságot ez a kellemetlen incidens aztán kettészakította. Papp Keresztély hazament

és folytatta az üzletét. Két hét múlva azonban megkezdődött a kálváriája. Követségi végzések alapján kilakoltatták, börtönbe vetették, kényszerutlevéllel egy Lloyd-gőzösön Triesztig, innen Fiuméba, azután a fővárosba toloncutták. Itt fűhöz-fához folyamodott, de a hatóság semmit sem tett az érdekében. Csanády Pál dr. ügyvéd vette az ügyet a kezébe, aki Vázsonyi Vilmos országgyűlési képviselővel együttesen a külügyminiszteriumban már beadványt is intézett ügyében.

Papp a fővárosban tartózkodik. Egy kis udvari szobában, a Nefeletjs-utca 25. számú ház 9. számú lakásán huzódott meg és most már a maga bajával nem törődve, csak arra törekszik, hogy a családját megtalálja. Nem is tudja mi történt velük és minden meglévő pénzét a levelekre és sürgönyökre költi.

És míg ő keresi családját, addig Budapesten az asszony keresi a férjét. Őket is kényszerutlevéllel utasították ki Törökországból a követség jóvoltából. Az asszony a bejelentő hivatal utján nem tudta megtalálni a férjét és ott élt nagy nélkülözések között március 6-ika óta. Egy jószívű asszony, Klein Izidorné könyörült meg rajta és adott ételt három gyerekének és az asszonynak addig, amíg ezeket el nem lehetett helyezni a Gyermekmenhelybe.

Az asszony azonban nem tudott ebbe sem beletörődni és egy-két nappal ezelőtt elutazott a kényszerutlevéllel Erdélybe, Ofenbányába, a férje szűkebb hazájába.

Érdekes, hogy az asszony a gyerekekkel a „Muzsa”-szálloda egy kicsi szobájában huzódott meg az idő alatt, amíg a férjét kereste. A férje lakásától a szálló alig van néhány lépéssnyire. Eszeveszetten kereste az urát, de a bejelentőhivatal dicsőségére, bizony nem tudta megtalálni.

Bünpör a „Balog Tuta” miatt.

Szomorj Dezső fölmentése.

— Fővárosi tudósítónktól. —

Arad, március 18.

Emlékezetes, hogy néhány hónappal ezelőtt milyen föltűnést keltő letartóztatás történt Budapesten. Szlavek vizsgálóbíró elrendelte Szomorj Dezső író letartóztatását és őt csak a vádtanács határozata után engedték szabadon. Szomorj ugyanis a *Fidibusz* című heti élelappban *Balog Tuta* címen regényt írt, amelynek minden folytatása ellen sajtópört indított az ügyészség szeméremelleni vétség címén. A királyi ügyészség Szomorj ellen, a szabadlábba helyezése után is föntartotta a vádat.

Az ügy ma került a budapesti esküdtbíró-ság elé. A tárgyalás megkezdésekor nagy közönség csoportosult a teremben, de az elnök figyelmeztette a hallgatóságot, hogy zárt ajtók mögött tárgyalja a bünpört. Erre a hallgatóság elhagyta a tárgyaló termet.

Az ügyben Balázs Elemér dr. ügyész képviselte a vádhatóságot; a vádlottat Bródy Ernő dr. képviselő védte. Az esküdtzéki tárgyalás este 7 órakor ért véget. Annak részleteit a sajtó nem hozhatja nyilvánosságra, csupán az ítéletet, amelyet nyilvánosan hirdettek ki.

Az esküdtzék Szomorjot nem találta bűnösnek a szemérem ellen való vétség miatt s az összes föltett kérdésekre nemmel felelt. A törvényszék ez alapon fölmentette a vádlottat. Az ítélet jogerős.

Fejérváry válasza a megbélyegző határozatra.

A testőrkapitány a koalíció ellen.

— Fővárosi tudósítónktól. —

Arad, március 18.

A képviselőház mai ülése — mint az lapunk más helyén olvasható — elfogadta az igazságügyi bizottságnak a Fejérváry-kormány megbélyegzésére vonatkozó javaslatát. Fejérváry Géza báró testőrkapitány már ma válaszol a Ház e határozatára, amennyiben egy igen érdekes és bizonyára még következményekkel járó nyilatkozatot küldött a *Pester Lloyd*-nak. A P. L. holnap reggeli számában megjelenő nyilatkozat, mint fővárosi tudósítónk táviratozza, a következőképpen hangzik:

Tisztelt Szerkesztő Ur! Vonatkozással a képviselőház mai ülésében hozott ama határozatra, amely úgy a magam, mint volt miniszter-társaim megbélyegzését célozta, kérem sziveskedjék a következő nyilatkozatomnak becses lapjában helyt adni:

A képviselőház a mai napon Kossuth Ferencnek a lapok közlése szerint annak idején az igazságügyi bizottságban tett azon kijelentése nyomán, hogy „a Fejérváry-kabinetet vád alá helyezni nem lehet, de azért meg kell azt bélyegezni,” — elfogadta az említett bizottság abbeli javaslatát, hogy ellenünk a törvényes megtorlás jogi eszközét igénybe venni nem akarja, hanem a vád alá helyezés mellőzésével eljárásunk megítélését a nemzet élő lelkiismeretére bizza. *Teljesen nyugodt lelkiismeretem magasiatán volt miniszter-társaim nevében is emelt fővel kijelentem a következőket:*

Királyom és hazám iránt majd 60 éven át úgy békében mint háboruban teljesített szolgálataim biztosítékot nyújtanak arra nézve, hogy úgy magam, mint a vezetésem alá sorakozott miniszter-társaim, kik súlyos időben, a volt ellenzék részéről meggondolatlanul előidézett bonyolult viszonyok között hivatalt vállaltunk, olyan uton haladtunk, amely az akkori viszonyok között egyedül volt alkalmas arra, hogy a király és a nemzet érdekei megóvassanak, anire nézve egy nemsokára megjelenő, a Fejérváry-rezsimről szóló, egészen tárgyilagos részletes munka fog a nagyközönségnek felvilágosítást adni. A király ő Felségével történt megegyezés után még most, tehát három év múlva sem csillapodott a koalíciós szenvedély. Azoknak kiesinyes boszúja, akiknek köreit és törvényellenes aspirációit, mivel a jó szónak semmiképpen engedni nem akartak, a törvény alapján kereszteltük és ellensúlyoztuk és őket mégis arra birtuk, hogy a magyar parlamentárizmusnak és az ország érdekeinek megfelelőleg a király törvényes jogait elismerjék, a képviselőházat folytonos izgatással olyan határozathozatalra ragadtatta, melynek egyáltalán nincs jogosultsága, mert a vezetésem alatt állott kabinet semmi olyat el nem követett, ami törvénybe ütköznék és a koalíció magatartása által ne lett volna arra kényszerítve. A kabinet minden tettét az ország érdeke irányította és aki a történeteket csak félig-meddig igazságosan, tárgyilagosan és lelkiismeretesen akarja megítélni, eljárásunkat igazoltnak fogja találni. Azokban a pontozatokban, melyek alapján a koalíció kormányra jutott, a volt

kormányok részére a jogi és anyagi felelősség alól való felmentés van kikötve. Ez a kikötés nem azért történt, mintha a felelősségtől tartottunk volna, hanem a koalíció érdekét és a közel jövőre a tárgyilagosságot kizárt voltát nem is említve, azért, hogy a volt kormányzat a jogfolytonosság keretében beillesztethessék. A pontozatokban csak az a fentartás történt, hogy a képviselőházban a multa nézve elvi természetű kijelentések történjenek. Kérdem már most: van-e higgadtan gondolkozó ember, aki a mai határozatot ennek az elvi természetű politikai kijelentésnek fogalmával megegyeztetni tudná? A határozat az indokolásban nemcsak jogi természetű vádakhoz hoz fel, de azok tekintetében ítéletet is mond és nemcsak a kormányzati rendszer, hanem egyéniségek ellen is irányul; *ami meghaladja a képviselőház jogkörét és az általános jogelvekbe is ütközik.*

Tisztelettel

Fejérváry Géza báró.

Háboru-humor.

★

Akasztófa-humor is van, természetes hát, hogy a háborúnak is van humora. Nemesak akkor, ha már kitört, de akkor is, amikor az ugynevezett utolsó órákat éli a béke. A kávéházakban megjelennek a hadi magántudósok, akik részint komoly nagyképűséggel, részint kinos szöveccel tarkított előadást tartanak az eshetőségekről, kombinációkról, komplikációkról, konflagrációkról és egyéb súlyos ügyekről. Előzőleg természetesen betanulták a Pallas Lexicon 15. kötetéből Szerbia leírását és a sok -ics, -vics és -vác végződésű szó csak úgy kavargatja a fejükben, úgy, hogy végül azt se tudják, *Kragujevac*-e a szerb külügyminiszter és *Milovanovic*-e a negyedik szerb hadosztály központja, vagy fordítva.

Azonban még mindig jobbak az ilyen magántudósok, mint a háboru humoristái. Ezek rémes vicceket faragnak a háborúról, Péter királyról, György trónörököséről és mindenkiről, aki ebben a szerencsétlen kavargásban szerepet játszik. A kevésbé felháborító szójátékok közül itt következnek egynehány:

— Tudja, — szól egy kávéházi külügyminiszterjelöltünk a másikhoz — én nem félek a háborútól.

— És miért nem?

— Mert hallom, hogy a szerb hadseregnek az első ágyulövés után *Dr-inába* száll a bátorsága...

Egy másik beszélgetés, amely állítólag a Marsparton készülő kikötő mellett történt:

— Mit csinálnak a monitorok?

— Azt nem tudom. De azt tudom, hogy a szerb tisztek mind *moni-torokgyulladás*ban szenvednek...

Tudvalevő, hogy Bosznia katonai kormányzójává *Vereszanin* zárai hadtestparancsnokot nevezte ki a király. Most katonai körökben azt mondják, hogy Vereszánin vezérlete alatt fog betörni az első nagyobb csapat Szerbiába. Erről beszélgettek egy társaságban, mikor megszólalt valaki:

— Ha Vereszánin lesz a fővezér, ez rossz omen.

— Miért? — kérdezték.

— Mert a szerbek nyomban *elkobozzák* — *Vareszanint*.

AZ ARADI KÖZLÖNY TELEFONSZÁMAI:

Szerkesztőség — — — — — 357

Kiadóhivatal és hirdetései osztály — 151

A SEMLEGES NAGYHATALMAK.

Fordulat a szerb válságban.

— Távirati tudósítás. —

Arad, március 18.

A mai nap némi javulást hozott a szerb válság ügyében. A háboru veszélye korántsem múlt el, de szinte bizonyossá vált, hogy a nagyhatalmak egyike sem, tehát Oroszország sem támogatja Szerbiát a monarkia elleni háborújában. E fordulat láttára maga a szerb kormány is meglepetéssel ugylátszik, hogy hajlandó lenne a monarkia több követelését teljesíteni. Csakhogy amíg egyrészt az osztrák-magyar kormány most már teljes meghódolást, minden követelésről való lemondást követel, addig másrészt a fellázított Szerbia nem engedelmességek kormányának és a háboru veszélyébe rohan.

A helyzet képét egy éjjeli táviratunk szerint a *P. L.* holnapi száma ezekben adja:

Klobucsár lovassági tábornok, a honvédsereg parancsnoka ma *ő Felsége sürgönyi intézkedése folytán Bécsbe érkezett és hosszabb kihallgatáson volt a királynál.* E magasarangu katona az esetleges szerb háboruban igen előkelő szerepet fog betölteni, kihallgatása tehát katonailag és politikailag igen nagy fontossága.

A helyzet maga a számos diplomáciai sürgönyváltás és az olasz jegyzék dacára igen komoly és lényegesebb változás magában a szerb válságban nem állott be. Ha a szerb kormány teljesen megváltoztatná politikáját és nem a nagyhatalmak útján, de direkte kijelentené, hogy hajlandó eleget tenni a monarkia összes követeléseinek, úgy még lehet gondolni a békés elintézésre. Ha erre nem hajlandó, akkor *kikerülhetetlen a szerb háboru.* A bécsi külügyi kormány legközelebbi és pedig igen hamar bekövetkező lépése az lesz, hogy igen határozottan, de még nem ultimátumszerűleg fog válaszolni az utolsó szerb jegyzékre. A békés megegyezés legelső feltétele Szerbia részéről a leszerelés lenne.

A mai nap egyéb nevezetes eseményeiről itt következik részletes tudósításunk:

A nagyhatalmak békeakciója.

Az olasz külügyminiszter javaslata.

Rómából táviratozzák: *Tittoni* olasz külügyminiszter Bécsben lépéseket tesz az iránt, hogy Ausztria-Magyarországot rábirja egy európai konferencián való részvételre. A konferencia programját úgy akarja összeállítani *Tittoni*, hogy a monarkia azt elfogadhassa. *Tittoni* szerint a konferencia programja ez volna:

1. *Regisztrálása* (tudomásulvétele) a konstantinápolyi osztrák-magyar-török egyezségnek és a most készülő török-bolgár egyezségnek. Ez a pont tehát formális szankciója volna az annekszióknak.

2. A berlini szerződés Montenegro-ra vonatkozó 29. pontjának módosítása.

3. Konstatálása annak, hogy Szerbia, saját kijelentései szerint, semmi követelést nem támaszt.

Bécsi vélemény a javaslatról.

Bécsből táviratozzák: A diplomácia munkájáról, amely főképpen *Tittoni* javaslatára vonatkozik, ezeket jelentik:

A diplomácia maga is folytatja fáradozását abban, hogy a fegyveres konfliktust elhárítsa. Az olasz javaslatot különösen az osztrák és magyar diplomáciai világban igen kedvezően fogadják. A program első pontját, amely a konstantinápolyi egyezség regisztrálása, természetesen könnyen elfogadják. Hasonlóképpen hozzájárulnak a harmadik ponthoz. Természetesen a javaslat sorsa még kérdéses. Nem tudni, vajjon Oroszország hozzá fog-e járulni. Mindenesetre azonban próbája lesz ez Oroszország békeszeretetének.

Bécsből táviratozzák: Illetékes helyről jelentik: Az olasz kormány kezdeményezése, hogy az esetleg egybehívandó konferencia csak azokra a pontokra vonatkozzék, amelyek elvannak intézve, vagy amelyekre nézve véleményeltérés nincs, a legkomolyabb figyelmet érdemli meg. *Tittoni* miniszter nagy érdemet szerezne, ha sikerülne fellépésével a hatalmakat megegyezésre juttatni.

Az angol-német-francia álláspont.

Berlinből jelentik: A kabinetek közt ezidő szerint eszmecsere folyik az olasz javaslatról, melylyel szemben ugyan a hatalmak még nem foglaltak állást, de már most is azt lehet mondani, hogy a tárgyalás eddigi menete reményt ad a kedvező kibontakozásra.

Párisból táviratozzák: A hatalmak ma fogják felszólítani a szerb kormányt, hogy igyekezzen módot találni arra, hogy Ausztria-Magyarországgal megegyezzen.

Münchenből jelentik: Berlinből jelentik felhivatalosan: A helyzet az eddigiek szerint inkább javul, mint rosszabbul. Félreismerhetetlen, hogy a nyugati hatalmak távolodni kezdenek Szerbiától. Hogy az olasz jegyzékre mit fog Bécs válaszolni, azt még senki sem tudja. Valószínűleg ragaszkodni fog ahhoz az állásponthoz, hogy az összes kérdéseket el kell intézni, mielőtt még egyáltalában konferenciára gondolnak.

Londonból táviratozzák: Pétervári hírek megerősítik azt a jelentést, hogy a hatalmak újabb lépést fognak tenni Belgrádban.

A nagyhatalmak semlegesége.

Bécsből táviratozzák: Pétervári jelentés szerint az orosz hivatalos körök hangulata kissé megváltozott és hangoztatják, hogy szerb-osztrák-magyar háboru esetén Oroszország semleges marad. Oroszország teljesen készületlen most egy háborura és ezért

hajlandó az olasz kibontakozási tervhez hozzájárulni. A duma-képviselők harcias mozgalma szintén megszűnt. Anni a konferencia kérdését illeti, Ausztria-Magyarország kész a konferencián résztvenni, mielőtt a nagyhatalmak kijelentik, hogy az annekszió ügye a konstantinápolyi egyezséggel teljesen el van intézve.

Oroszország a békéért.

Pétervárról táviratozzák: A pétervári külügyi kormány felhatalmazta a *Times*-t a következő kijelentésre:

Oroszország, Franciaország, Anglia és Németország barátságos elterjesztést fognak tenni Belgrádban, hogy rábírák a szerb kormányt, jobban válassza meg a hangot az Ausztria-Magyarországgal való érintkezésben, olyan módon viselkedvén, mely korrekt politikához illik. *Ráfogjuk kényszeríteni Szerbiát*, hogy nyíltan, minden kétértelműség nélkül fejezze ki azt az óhaját, hogy nagy szomszédjával a barátságos viszonyt ápolja és hogy arra való készségét fejezze ki, hogy a kereskedelmi szerződés dolgában közvetlen tárgyalást kezdjen a monarchiával. Reméljük, hogy a bécsi békepárt, melyet rossz tanácsadói háboruba szeretnének kergetni, ezt meg fogja érteni és ura lesz a helyzetnek. *Bienert* báró beszéde, amelyben azt mondta, hogy a Belgráddal való tárgyalás még folyik, megengedi azt a reményt, hogy a válság békés megoldása sikerre fog vezetni. Ha az osztrák-magyar háborus párt mindenható lett volna, akkor Ausztria-Magyarország a legutóbbi szerb jegyzéket felhasználta volna arra, hogy Belgrádot okkupálja. Azt hisszük, hogy a szerb választ egészen másképp kellett volna megfogalmazni. *Ezt a választ a szerb kormány tudtunk és beleegyezésünk nélkül szövegezte meg.* A szerb kormánynak ebben a válaszában nem szabad lett volna arra a körtáviratára hivatkozni, amelyben a konferenciáról, mint bíróságról beszél, mert ezzel azt a feltevést kelti, hogy Ausztria-Magyarország vádlott. *Határozottan ki kell jelentenünk, hogy mi ezeket a kétértelmű kifejezéseket a legnagyobb mértékben rosszaljuk.*

Mit akar Szerbia?

Engedékenység Belgrádban?

Londonból jelentik: A *Times* belgrádi értesítése ez: A szerb kormány meggyőződése szerint Ausztria-Magyarország követelni fogja, hogy Szerbia arra az álláspontra helyezkedjék, hogy az osztrák-magyar és török meg egyezésről szóló jegyzőkönyv aláírásával a boszniai kérdés végleges elintézését nyer. *A szerb kormány csak most látja, milyen borzasztó érvény nyílt meg előtte.* de nem mehet levett kalappal Bécsbe, hogy visszavonja azt az álláspontot, melyet körtáviratában oly nyomatékkal hangsúlyozott. Ha azonban Anglia, Olaszország és Franciaország arról értesítik a szerb kormányt, hogy ők az annekszió kérdését teljesen elintéztnek tekintik és hogy nem tulajdonítanak a kérdésnek európai karaktert, akkor Szerbia kész ehhez a felfogáshoz csatlakozni és ezt ki is nyilatkoztatni. Ha továbbá Európa biztosítást nyújt Szerbiának Ausztria-Magyarország támadásai ellen, akkor a hatalmak tanácsára kész Szerbia a behívott 2000 tartalékost azonnal hazabocsátani. *Milovanovic szerb külügyminiszter erről a szándékáról ér-*

tesítette Anglia, Olaszország és Franciaország belgrádi képviselőjét.

Harcias hírek.

Belgrádból táviratozzák: Egy tegnap Péter király elnöklete alatt megtartott minisztertanács azzal a kérdéssel foglalkozott, hogy milyen legyen Szerbiának ezután követendő magatartása. Általános a meggyőződés, hogy az esetben, ha a kormány most engedne, ez Szerbiában népfölkelést idézne elő. Ugyanis a kormány most teljesen annak a válasznak a befolyása alatt áll, melyet Oroszország Ausztria-Magyarországnak Bosznia és Hercegovina annexiójának kérdésében adott. Ugyilátszik, hogy a gyepől lassanként kiesik a kormány kezéből és felülkerekedik teljesen az a felelőtlen klikk, mely mindenáron a háborút akarja.

Belgrádból táviratozzák: György trónörökös tegnap a honvédelmi bizottság helyiségébe ment, ahol *Misics* elnökön kívül *Jankovics* tábornokot és *Pavlovics* tanárt találta és közölte velük, hogy sikerült neki a királyt eddigi békés magatartásától eltéríteni. A király magatartásának ez a megváltozása arra vezethető vissza, hogy az orosz követ kijelentette, hogy Szerbia ne féljen az esetleg bekövetkező háború miatt, mert ha Oroszország Szerbiát nem is fogja nyíltan támogatni, a szerb hadsereg és a szerb nép biztosan számíthatnak rá, hogy minden aktív orosz tiszt és katona, mielőtt abbéli óhaját nyilvánítja, hogy a szerb hadseregbe önkéntesnek óhajt belépni, azonnal szabadságot kap, még abban az esetben is, ha az ilyenformán jelentkezők száma meg fogja haladni a százezret, ami eléggé valószínűnek látszik.

György trónörökös ezután, egy szárnysegéd kíséretében a katonai gyakorlótérre ment, hol gyakorlatokat végeztetett. A trónörökös a gyakorlótéren három, már megalakított önkéntes zászlóaljat talált, melyek szorgalmasan gyakorlatoztak. Egyike a 3 zászlóaljnak egyetemi hallgatókból alakult.

A trónörökös magához hívatta az önkéntesek parancsnokát és közölte vele, hogy immár nem napok, hanem talán már csak órák választják el Szerbiát a háború kitörésétől, mely okból kívánatos, hogy mindazok, kik önkéntesekként óhajtának a háborúban résztvenni, már most bevonuljanak a kaszárnyákba.

Belgrádból táviratozzák: Ma érkezett Szalonikiból a hadiszer szállítmánynak első részlete. A többi szállítmány három napos időközben fog jönni.

Londonból jelentik: A Reuter-ügynökség cettinjei távirata szerint újabb panaszt tesznek Ausztria-Magyarország ellen, mert az osztrák-magyar hajóraj *Spizzában* partraszálló és behajózó gyakorlatot végez. Csak a montenegrói kormány óvatos intézkedésének köszönhető, hogy Montenegró még nem rendezett ellenséges tüntetést. *A háborút elkerülhetetlennek tartják.*

Berlinből táviratozzák: Római távirat jelent: Hivatalos montenegrói körökben meg vannak győződve, hogy a háború a legközelebbi napokban ki fog törni. Németország azt a tanácsot adja Ausztria-Magyarországnak, hogy használja fel a most kínálkozó alkalmat, mely nem fog többé visszatérni, mert Oroszország ezidőszere 100000 embert sem tud mozgósítani és óvakodni fog attól, hogy Németország részére casus foederis-t provokáljon. Németország és Ausztria-Magyarország most a helyzet ura.

Belgrádból táviratozzák: A város óriási tábor képét nyújtja. Csapatok jönnek-mennek állandóan. A hadsegédek vágatva szágulda-

nak az utcákon. A haditanács naponként ülést tart.

Zürichből jelentik: A behívó parancs következtében a Svájcban tartózkodó hadköteles szerbek az éjjeli gyorsvonattal Szerbiába utaztak.

Belgrádból táviratozzák: *Natalia* volt szerb királynő szerbiai birtokának igazgatósága értesítette a kormányt, hogy a Sándor fia által neki hagyományozott *nisi* palotát, mely már évek óta be van zárva, a szerb kormány rendelkezésére bocsátja. Minthogy a Karagyorgyevics-dinasztiának Nisben nincs palotája, a kormány elhatározta, hogy a praefekturát királyi konakká változtatja és a praefekturát hivatala *Natalia* által felajánlott palotában fogja elhelyezni. A király öccse, Sándor herceg, *Heléna* hercegnő és *Arzén* herceg legközelebb Nisbe utaznak.

Proklamáció a szerbekhez.

Belgrádból táviratozzák: A nemzetvédelmi bizottság ma a következő proklamációt adta ki:

Itt van a háború. Nemcsak a trónörökös, de a király és a kormány is teljesen meg vannak győződve, hogy Ausztria-Magyarországgal való konfliktusunk csak háború által oldható meg.

A szerb lapok tovább izgatnak, bár a kormánykörök kezdik belátni, hogy a hatalmak semlegessége esetén Szerbiának egy elvi nyilatkozattal is be kell érnit. *A háború sorsa azonban már nem a szerb kormánynak, hanem a felizgatott szerb népnek kezében van.*

Interpelláció a magyar képviselőházban.

Fővárosi tudósítónk telefonálja:

A képviselőház mai ülésének végén *Szemeré* Miklós képviselő interpellációt intézett *Wekerle* miniszterelnökhöz a külügyi helyzet ügyében.

— A hármas-szövetség — ugymond — sohasem volt olyan erős, mint ma. Bizonyítják ezt az olasz képviselő-választások eredményei és a legkiválóbb olasz politikusok nyilatkozatai. Németország és Vilmos császár híven kitart a monarchia mellett, mint egy lovagkorból maradt hős. (Éljenzés.) *Ezt külügyi kormányunk nem tudja vagy nem akarja kihasználni.* Minek akkor a hatalmas hadsereg. Olyan ez, mint mikor az öreg szultán pusztá parádéból nagy háremet tart. Nem szabad bevárunk, míg Oroszország elég erős lesz arra, hogy megverjen bennünket. *A folyton fenyegetőző belgrádi hősök ellen gyorsan kell cselekedni.* Ha előbb fellépünk, már el is felejtettük volna, hogy megvertük és kordába fogtuk Szerbiát. Nem céltudatos, nem államférfiúi és nem előkelő külpolitikánk. Sürgős interpelláció a miniszterelnök urhoz:

Hajlandó-e a miniszterelnök ur törvényadta alkotmányos befolyását a külügyek vezetésére oly irányban érvényesíteni, hogy a jövőben ne passzív, de aktív külügyi politikát csináljunk és ne örökké szenvedő felekként szerepeljünk, de előrelátón prevenirét játszunk?

Az interpellációra *Wekerle* nem válaszolt a mai ülésen.

Mit mondott a király?

Fővárosi tudósítónk telefonálja:

A képviselőház folyosóján ma délelőtt igen háborus volt a hangulat.

Megkérdezték *Ugron* Gábortól, hogy az ő vélekedése szerint ki fog törni-e a háború, mire *Ugron* ezt válaszolta:

— A helyzet ma úgy áll, hogy 95% a

háboru mellett szól és 5% a béke mellett. De azt hiszem, ez az 5% nemsokára eltűnik.

Később azután a Ház folyosóján több képviselő megkérdezte *Wekerle* Sándor miniszterelnököt, hogy mi a véleménye a szerb konfliktusról és hogy lesz-e háboru, vagy nem.

A miniszterelnök szó szerint ezt felelte:

— Én csak annyit állíthatok, hogy a király ezt mondta: *Nem hiszem, hogy háboru lesz.*

A miniszterelnök kijelentése nagy feltűnést keltett a Házban.

Ezzel szemben, mint *Bécsből* táviratozzák, a berlini *Lokalanzeiger* holnap reggeli számában ezt írja:

Ferenc József császár és király a tegnap este rendezett diplomáciai ebéden a helyzetről a következő rövid, de nagyjelentőségű szavakat mondotta:

— *A helyzet igen komoly és igen aggasztó.*

Miért haragszanak a szerbek?

A legtöbb ember előtt érthetetlen, hogy miért kötözködnék velünk a szerbek? Hiszen Bosznia és Hercegovina annektálása nem elég ok arra, hogy fegyveresen támadjanak ránk. Kétségtelen, hogy nem is ez az oka a szerbek haragjának. Ez csak ürügy arra, hogy hadba szálljanak velünk. A szerb nép elkeseredett haragjának anyagi okai vannak. Szerbia ugyanis már nem vesz be tőlünk az ő árucikkeiért annyi pénzt, mint ezelőtt. A nagy harag okát megmutatja a külkereskedelmi forgalom statisztikája.

Szerbiával való forgalmunk statisztikája a legutóbbi évekre vonatkozóan millió koronákban ez:

	1903	1904	1905	1906	1907
Behozatal	49.5	52.2	57.3	23.2	6.3
Kivitel	14.4	11.3	11.0	8.1	9.5
Mérleg	35.1	40.9	46.3	15.1	3.3

A mérleg szerint 1903-ban még 35 milliónál több haszna volt a forgalomból Szerbiának, 1905-ben idestova félszázmillió. A szerb-magyar határzár nemesak ettől a pénztől fosztotta meg a kicsiny és szegény országot, hanem Magyarország javára annyira megváltoztatta a mérleget, hogy az háromnál is több milliónyi veszteséget tüntet föl Szerbia kárára.

Hogy ki fizette meg ezeket a milliókat és ki zsebelte be, arra a vámhatáron át szállított áruk minősége ad választ. Szerbiai behozatalunk jórésze tudniillik élelmiszerekből, vágóállatokból, gabonából állott. Szerbia olcsó ennivalót szállított Magyarországra népeinek. Sertést nagyon sokat szállított Szerbia Magyarországra.

A szerb áru nem volt drága. A szerbiai sertés ára például 1902-ben, amikor majdnem másfélszáz ezer szerbiai sertést hajtottak föl a kőbányai piacra, míg belföldi származásút csak 81 ezret, kilogrammonként 100–105 fillér volt. A magyar termelő még a nagy verseny nyomása alatt sem engedett a 101–109 filléres árból. Ot év alatt kiszorították a szerb konkurrenzt a kőbányai piacról, de azért a belföldi sertés fölajtása sem volt 1907-ben jelentősen nagyobb, mindössze másfél ezerrel növekedett. A versenytárs nélkül maradt magyarok kihasználták a helyzetet, a sertés ára 134–137 fillérré nőtt.

Oszták támadás. *Bécsből* táviratozzák: A véderő-bizottság mai ülésén *Steiner* képviselő határozati javaslatot terjesztett elő, hogy felszólíttassék a kormány, gondoskodjék a katonai kérdésekben Ausztria álláspontjának érvényre jutásáról és semmiféle koncessiót Magyarország az oszták kormány tudta és beleegyezése nélkül ne kapjon.

TANÜGY.

A megvádolt iskolafelügyelő.

— *Kovács Vince* jelentése az iskolaszéknek. —

— Az *Aradi Közlöny* tudósítójától. —

Arad, március 8.

Több fővárosi lap azt írta, hogy az ismert polgári iskolai bizonyítvány hamisítások ügyében a budapesti rendőrség befejezte a vizsgálatot és *Kovács Vince* aradi iskolafelügyelő ellen folytatott nyomozás iratait az aradi ügyészséghez tette át. Az iskolaszék ma tartott ülésén az iskolafelügyelő napirend előtt, az ügyre vonatkozólag a következő jelentést tette:

Tekintetes Iskolaszék! Engedelmet kérek, hogy a napirend előtt — saját ügyemben szólhassak.

A budapesti napilapok március 17-én megjelent számában azt írják, hogy a budapesti kir. ügyészség mindazok ellen, akik a budapesti iskoláknál a polgári iskolai bizonyítványok kiállítása és kiadása körül szabálytalanul jártak el, vádiratot adott be.

Több hírlapnak e tárgyra vonatkozó közleményében a következők is foglaltatnak: „*Kovács Vince aradi tanár ügyét pedig az aradi törvényszékhez teszik át.*” Minden félreértés elkerülése végett, de meg a tek. Iskolaszék, mint felettes hatóságom iránt érzett tisztelem és kötelességérzetem folytán jelentem, hogy *Kovács Ferenc* aradi községi tanító 1907. és 1908-ban egy-egy rőpiratot írt, melyekben különböző vádakkal támadt ellenem. A vádakkal szemben 1908. évi július 17-én a közigazgatási bizottságnál önigazolás végett magam ellen fegyelmi vizsgálatot kértem. A szabályszerűen lefolytatott fegyelmi vizsgálat, amely engemet az ellenem emelt összes vádak és azok következményei alól felmentett, jogerőre emelkedett.

Dacára a jogerős fegyelmi ítéletnek, *Kovács Ferenc* aradi községi tanító az ellenem írt két rőpiratát levél kísérete mellett, felküldötte a budapesti bizonyítványhamisítás tárgyában elrendelt nyomozást vezető rendőrkapitánynak, arra kérve őt, jöjjön le Aradra, mert itt is baj van. Majd távirati úton kérte a fővárosi rendőrkapitányt, hogy keresse őt (*Kovács Ferencet*) fel és ő szolgál neki adatokkal.

A székesfővárosi rendőrkapitány nem teljesítette *Kovács Ferenc* óhaját, hanem úgy a rőpiratokat, valamint az ő leveleit és táviratát áttette a budapesti kir. ügyészséghez. Így került az én nevem a budapesti ügyészséghez. A budapesti kir. ügyészség pedig — minden utasítás, vagy megkeresés nélkül — az iratokat illetékességi helyökre: az aradi kir. ügyészséghez küldte le.

Tisztelettel jelentem, hogy *ellenem sem az aradi, sem az ország más ügyészsége, törvényszéke, bírósága sem tanítói működésemben elkövetett szabálytalanságok miatt, sem más címen vizsgálatot, de még csak nyomozást sem rendelt el.*

Kovács Ferenc aradi községi tanító ellen hatóság előtti rágalmozás miatt 1909. január hó 16-án 1492–909. ügyészi szám alatt az aradi kir. törvényszéknel a bűnvádi feljelentést megtettem. A kir. ügyészség a vádat magáévá tette, az ügy folyamatban van.

Ezt a jelentést az iskolaszék szó nélkül tudomásul vette.

(—) **Tanítók fegyelmi ügye.** A városi közigazgatási bizottság fegyelmi választmánya ma délelőtt tizenegy órakor *Károlyi Gyula* gróf főispán elnöklésével tartott ülésén hozta meg ítéletét *Marinkovics Péter* elemi iskolai igazgató és *Pataki Sándor* tanító ügyében. A nyáron rendezett rajztanfolyamra hívták be őket és az iskolaszék elnökének felszólítása dacára sem vettek részt az előadásokon. *Marinkovics* később azzal akarta igazolni elmaradását, hogy ő beteg volt, *Pataki* pedig azt mondta mentésgéül, hogy ő már évek óta tanít modern elvek szerint s így nem volt mit tanulnia a szaktanfolyamon. Az iskolaszék nem fogadta el a védekezést, hanem a közigazgatási bizottsághoz tette át az ügyet. Az ítéletet megelőző eljárást *Varjassy Lajos* polgármester vezette és annak befejeztével, mint említettük, a fegyelmi választmány ma döntött. *Marinkovics Péter* *Reicher Károly* tisztii főügyész javaslata alapján és *Hanthó Sándor* dr. védőbeszédének meghall-

gatása után engedetlenség miatt dorgálásra ítélte. *Pataki* engedetlenség és tiszteletlenség miatt a főügyész indítványának mellőzésével nem fizetésének tíz százaléknyi visszatartására, hanem ötven korona bírsággal sújtotta.

(—) **Czobor Ottó** igazgató. *Maurer Mihály* Szentpéter-téri elemi iskolai igazgatót a kultuszminiszter a temesvári gyakorló iskolához nevezte ki tanítónak. A megüresedett igazgatói állást az iskolaszék ma tartott ülésén *Fülöp Antal* ujtelepi igazgató áthelyezésével töltötte be. Az ujtelepi iskola igazgatójává pedig *Czobor Ottót* választotta meg husz szavazattal, míg a másik pályázó, *Weber Agoston*, tizenöt szavazatot kapott.

Két szerb háboru története.

Szerbia legutóbbi vereségei.

*

A kis Szerbia története egyáltalán nem bővelkedik diadalmas háborúkban. Önállóságát sem a maga erejének, hanem leginkább a külföldi hatalmak támogatásának és egymásközi irigységének köszönheti. Hadserege soha sem volt erős; a fejtelenség és a korrupció gyöngítette azt a kis haderőt is, amely Szerbia kitudott állítani. A régi szerb népsereg gyöngesége először a szerb-török háboru idején tünt ki. Ez a háboru kis megszakítással 1876-tól 1878-ig tartott. Szerbia uralkodója akkor *IV. Obrenovics Milán* volt, aki Montenegróval szövetségbe indított harcot a török ellen. A szerb hadsereg akkor két felkelésből állott, az egyikben 90,829, a másikban 57,600 emberrel. Törökországnak sem volt sokkal nagyobb a hadserege, de szervezetsége, felszerelése sokszorosan felülmúlta Szerbia demoralizált haderejét. A török hadsereg már 1876-ban legyőzte a szerbeket és Szerbia csak Anglia közbenjárására köthetett a portával türethető békét. A féktelen Szerbia ez év végével újból harcot kezdett a portával és noha ez a háboru is szerencsétlenül végződött Szerbiára nézve, a berlini kongresszus mégis Pírotot, Nist és O-Szerbia egy részét adományozta Szerbiának, kinek uralkodója ekkor kapta meg a fenség címet. (A király címet *Milán* 1882-ben vette fel.)

A török háboruból nem sokat tanult Szerbia. Ujjászervezte ugyan hadseregét, de rendet ekkor sem tudott teremteni. A hadsereg három részből állott, összesen 17,000-re rugó béke-létszámmal. Új utász-, hidász- és tűzér-zászlóaljakat állítottak fel és növelték a tartaléksereget is. A fegyverkezés célja a törökkel való újabb háboru volt. *Milán király*, aki ingadozó trónját egy szerencsés háboru révén vélte megszilárdíthatni, mozgósította hadseregét és a határra rendelte. Mindenki azt hitte, hogy újabb török-szerb háboru üt ki, midőn *Milán* egészen indokolatlanul 1885. november 13-án *Bulgáriának* üzent háborut. A szerb-bolgár háboru mindössze két hétig tartott. *Battenberg Sándor* bolgár fejedelem nem is gondolt szerb támadásra és csak a hadvezetőség éber figyelmének és a bolgár hadsereg nem is számbeli, de erőbeli túlsúlyának köszönhető, hogy az igazságtalan háborunak Szerbia adta meg az árát. A szerb sereg zömét november 16., 17. és 18-án a szlivnicai sáncok mögé rejtőző bolgárok csufosan megverték, mire azután a bolgár sereg a meghátráló ellenfél sarkában Szerbiába hatolt és újabb diadal után *Pírot* városát szállotta meg. A szerbek csakis *Khevenhüller magyar és osztrák követ közbenjárásának* köszönhették, hogy *Sándor fejedelem* velük méltányos békét kötött. Ekkor kapta meg *Sándor fejedelem* Kelet-Rumélia kormányzását és e háboru után nevezték el *Sándor* fejedelmet szlivnicai hősnak. Ugyan csak a háboru idézte elő *Milán* teljes népszerűtlenségét úgy, hogy ő 1889-ben *Sándor* fia javára le is köszönt a trónról.

E csufos háboru után Szerbia megint ujjászervezte hadseregét az általános védkötelezettség alapján. Ennek a hadseregnek lesz első tűzpróbája a mostani háboru, ha csak az utolsó pillanatban nem tér józan észre ez a féktelen ország, mely ugylátszik elfeledte már utóbbi háborui tanuságát.

HADITANÁCS TEMESVÁROTT.

Készenlétben a hadsereg. — A haditengerészek mozgósítása.

— Távirati tudósítás. —

Arad, március 18.

A háborus hírek nyomában támadt izgalom napról-napra nagyobb arányokat ölt. A háborus-láz az egész ország polgárságán meglátszik. Aradon különösen nagy izgalommal tárgyalják a közelgő eseményeket. Egész nap szünet nélkül csilingel a telefonunk és az új hírek után epekedő kíváncsiak százai ostromolják szerkesztőségünket friss értesülésekért. Az utcákon csoportokba verődve olvasásuk a lapok híradásait és minden nyilvános helyen a háboruban koncentrálnak a szóbeszéd tárgya. A bizonytalanság emésztő gondja gyötri a családapákat, a legénysorban levők pedig harci lázban égnek. A történelmi idők hangulata nehezedik az országra, miközben mindenféle háborus előkészületek történnek. A háboru legfontosabb sztratégiai eszköze: a vasut már elkészült az előmunkálatokkal. A törvényhatóságok is készen várják a mozgósítási parancsot. A monitorok nemsokára indulnak. Mindenfelől mozgósítási hírek érkeznek. A legérdekesebb dolgok egyike az, hogy *Albóri Jenő* báró gyalogsági tábornok, aki a Szerbia ellen mozgósítandó osztrák-magyar csapatok főparancsnokául van kizemelve, Temesvárra érkezett és megkezdte tárgyalásait a hadtestek tábornokaival s parancsnokaival.

A háborus előkészületekről a következőkben számolunk be:

Albóri és tábornoka haditanácsa Temesvároton.

Az *Aradi Közlöny* ma közölte *Albóri Jenő* csapatfelügyelő Temesvárra érkezését és az ezzel összefüggő mozzanatokat. *Albóri* megjelenése rendkívül komoly események előjele. Ez félre nem érthető, komoly intelmű szolgál a kis pökhendi szomszédnak, olyan intelmű, amelyhez egynéhány százezer feltűzött szurony adja a felkiáltójelet.

A temesvári fontos eseményekről és *Albóri* báró megérkezéséről itt számolunk be a *Temesvári Hírlap* jelentése alapján:

Tegnap este nyolc óra tizenöt perckor érkezett *Frank* Liboriusz hadtestparancsnok a józsefvárosi pályaudvarra, hol az első osztályú váróteremben *Fanta* Károly altábornagy, *Schmidt* Hrabár és *Matics* vezérőrnagyok, *Melion* vezérkari ezredes és *Novák* ezredes várták. A kijárónál egy század baka állott fel. Nyolc óra negyvenöt perckor robogott be a budapesti gyorsvonat az állomásra, amikor is a csapatfelügyelő fogadására egybegyűlt főtisztek a peronra léptek. *Frank* Liboriusz hadtestparancsnok üdvözölte *Albóri* bárót és bemutatta a tábornoki kart.

A Koronaherceg-szálló előtt nagyszámú közönség kíváncsian várta a csapatfelügyelő megérkezését. A csapatfelügyelő a szállóban elsőnek a térparancsnok, majd a kivezényelt többi fegyvernembeli tisztek jelentéseit fogadta. Mindegyikkel kezét fogott és mindegyikhez volt egy pár barátságos szava. A jelentések átvétele után *Albóri* kíséretével, folyton barátságosan integetve, a Koronaherceg-szálló télikertjébe vonult, ahol megvacsorá-

zott, majd pedig nyugodni tért a szálló első emeletén részére fentartott, hét, nyolc és kilenc számú szobákba.

A mai nap folyamán a következők érkeztek Temesvárra:

Kisdemeteri *Gaudernak* József lovassági tábornok, a nagyszebeni tizenkettedik hadtest parancsnoka;

Schödler Ferenc altábornagy, a nagyszebeni tizenhatodik gyaloghadosztály parancsnoka;

sensenhorsti *Tarbuk* János vezérőrnagy, a nagyszebeni harminckettedik gyalogdandár parancsnoka;

Spurny Ignác vezérőrnagy, a nagyszebeni tizenharmadik tábori tüzérdandár parancsnoka;

ehrenburgi *Gayer* Adolf báró, a nagyszebeni tizenkettedik lovasdandár parancsnoka;

hornthali *Horsetzky* Ernő vezérkari ezredes, a nagyszebeni tizenkettedik hadtest vezérkari főnöke;

eichensiegi *Grünzweig* Artur altábornagy, a nagyváradi tizenhetedik gyaloghadosztály parancsnoka;

Schreiber Viktor altábornagy, a kolozsvári harmincötödik gyaloghadosztály parancsnoka;

pávai *Vajna* Béla altábornagy, a kolozsvári honvédkerület parancsnoka;

harensfeldi *Rheinen* Adolf báró vezérőrnagy, a szerjévi kilencedik hegyvidandár parancsnoka;

Pajóczy Manó vezérőrnagy, a fohértemplomi hatvannyolcadik gyalogdandár parancsnoka;

Schleyer Lipót vezérőrnagy, a bécsi kilencedik gyalogdandár parancsnoka;

Bartholdy István vezérőrnagy, a kolozsvári hetvenötödik honvédgyalogdandár parancsnoka;

bélafele *Fekete* Miklós vezérőrnagy, az aradi harminenegyedik gyalogdandár parancsnoka;

Kiss Zsigmond vezérőrnagy, a szegedi második honvédkerület parancsnoka;

Scheuchenstuel Viktor vezérőrnagy, a gyulafehérvári hatvankilencedik gyalogdandár parancsnoka;

Cankl Rezső vezérőrnagy, a nagyváradi harmincharmadik gyalogdandár parancsnoka;

bartavári *Bartuska* Miksa vezérőrnagy, a lugosi negyvenhatodik honvéd gyalogdandár parancsnoka;

Schandru Mihály vezérőrnagy, a brassói harmincegyedik gyalogdandár parancsnoka;

prangenau *Landwehr* Ottokár lovag, vezérkari őrnagy, a bécsi hadbiztos iskola tanára;

Wieber Adrián és Nagy ezredesek.

Katonai körökből vett értesülés szerint *Albóri* báró három napig marad Temesvároton, míg a többi főtisztek és vezérkari tisztek már holnap este elutaznak. Ezzel szemben viszont nem tagadható meg a valószínűség látszata attól a verziótól, amely szerint *Albóri* egyelőre állandóan Temesvároton marad.

Ma, délelőtt tíz órakor a helyőrség tisztikara a katonatiszti kaszinóban testületileg tisztelt *Albóri* báró csapatfelügyelő előtt, aki a tisztek közül igen sokat megszólított és a legtöbbel barátságosan elbeszélgetett. A tisztikar tisztelgése után, ugyancsak a Katonatiszti Kaszinóban kezdetüket vették a haditanácskozással kapcsolatos, ugynevezett hadijátékok, amelyeken csakis a főtisztek és a két vezérkari főnök vettek részt. A délelőtti folyamán, mialatt a csapatfelügyelő a Katonatiszti Kaszinóban időzött, a Jenőherceg-téren nagyszámú közönség gyűlt össze, amely kíváncsian tekintett a kaszinó ablakai felé. Közben persze a legkülönbözőbb kombinációkat fűzték a csapatfelügyelő és a többi generálisok temesvári időzéséhez. Meg kell jegyeznünk, hogy az ugynevezett hadijáték nem egyéb, mint egy esetleges háboru, vagy hadmozdulat megvitatása a térképen kombinált hadseregek és feltételezett helyzetek szerepeltetésével.

Jó forrásból vett értesülés szerint *Albóri* Jenő báró, csapatfelügyelő a Tiszti Kaszinóban

egybegyűlt temesvári tisztikarhoz beszédet intézett, amelyben közölte, hogy ő az egyik déli hadsereg parancsnoka és mint ilyen elvárja a tisztikartól, hogy a trón és haza védelmében buzgón fogják teljesíteni kötelességüket.

— Ne higgyék azonban, — ugymond — hogy az én Temesvárra való érkezésem már a háborut jelenti, mert még van remény arra, hogy a háboru elkerültessek.

Ma este lakoma volt *Albóri* tiszteletére.

A mozgósítás előkészületei.

A budapesti katonai ügyosztályban, ahol egy hét óta éjjel-nappal dolgoznak, ma nagyon élénk volt az élet. Egész sereg ember veszi körül a katonai ügyosztályt, tartalékosok, behívottak, akik érdeklődnek, hová kell bevonulniok és olyanok, akik még nem kaptak behívót, az iránt érdeklődnek, hogy szabad-e a főváros területéről eltávozni. Nagyon érdekes és jellemző, hogy a vasuti menetjegyirodák régen nem adtak el annyi Párisba szóló jegyet, mint az utolsó napokban.

A távirati hivatalokban is nagy változások történtek. A legfontosabb az, hogy a kiadók tegnap óta katonai szolgálatot teljesítenek és esküt tettek.

A budapesti 1-ső népfölkelési parancsnoksághoz beérkezett tegnap az új mozgósítási tervzet. A többi népfölkelési parancsnokság is megkapta a mozgósítási tervzetet az idézésekkel, felhívásokkal és plakátokkal együtt. Budapesten az 1-ső és a 96-ik népfölkelési parancsnokság működik. Az egész személyzet éjjel-nappal dolgozik a behívók és a kijelölések kiállításán. Az előjárósági kézbesítőket éjjelre is berendelték.

A budapesti pályaudvarok közül ma eddig csupán a *Ferencvárosi-pályaudvarról* törtétek csapatszállítások. A hivatalnokok a csapatok irányára vonatkozó felvilágosításokat esküjükre való hivatkozással megtagadják.

Állítólag a korneuburgi vasuti és távirati ezred vasárnap este Budapestre érkezik. A vasuti ezred hétfőn reggel átveszi a keleti pályaudvaron, kedden a nyugati pályaudvaron a rendelkezést és az intézkedést.

(Ezt a jelentést csak fentartással közöljük, mert nem hivatalos helyről kaptuk, hanem magánforrásból. — A szerk.)

Egy budapesti katonai forrás azt jelenti, hogy egyáltalán nem lesz mozgósítás. Hanem csak így apróbb részletekben hívják be a legénységet.

Ezt a célszerűség szempontjából rendelték így, mert sokkal olcsóbb, mintha országszerte egyszerre hívnák be a tartalékosokat. A részletekben való behívással ezredenkint 5000 koronával kevesebb az adminisztrációs költség.

A boszniai csapatok hadilétszáma.

A szerb haderő gyanus készülődéseiről és nagyobb szerb csapatok Drina felé való összpontosításáról szóló hírek a hadvezetőséget arra kényszerítették, hogy Bosznia biztosságának megóvására a megfelelő intézkedéseket tegye. A király március 15-én kelt legfelsőbb elhatározásával a véderőtörvény 12. szakasza alapján elrendelte, hogy a boszniai és a dalmáciai katonai parancsnokság területén állomásozó csapatok létszáma a hadiállományra emeltessék föl.

E rendelkezés értelmében ama csapatok törzsei és hadkiegészítő parancsnokságai, melyeknek egyes zászlóaljai Boszniában és Dalmáciában állomásoznak, gondoskodtak a kellő számú tartalékos legénység behívásáról. Mivel Bosznia helyőrsége nem területi hadtest, hanem a kettős monarchia különböző részeiből, majdnem valamennyi hadkiegészítő parancsnokság területéről való, a most tett intézkedés hatása kiterjed egész Magyarországra ép úgy,

mint egész Ausztriára. Innen van az, hogy tegnap óta majdnem egyidejűleg jelentik az ország minden részéből, hogy behívókat kapnak a tartalékos katonák. Nincs általános mozgósítás, de a boszniai csapatok különleges kiegészítése folytán most is, úgy mint ősszel, a ténylegesen szolgáló katonák létszámának emelése az ország legkülönbözőbb vidékeit érinti.

A boszniai és dalmáciai helyőrség ordre de bataille-ja szerint ott ez idő szerint negyven zászlóalj gyalogság, négy hegyi tüzérdandár, két vartüzérezred, két ezred lovas-ság és megfelelő utász és szekeres csapat állomásozik. Minthogy a tüzérség és a lovasság mindig hadilétszámon van béke idején is, a tartalékosok behívása csupán a gyalogos csapatokat érinti.

A magyar ezredekben Boszniában a következő csapatok állomásoznak: A belovári 16. ezred egy zászlóalja, a zombori 23. gyalogezred három zászlóalja, a losonei 25. gyalogezred egy zászlóalja, a nagybecskereki 29. gyalogezred egy zászlóalja, a kecskeméti 38. gyalogezred egy zászlóalja, a debreceni 39. gyalogezred három zászlóalja, a kaposvári 44. gyalogezred egy zászlóalja, a pécsi 52. gyalogezred egy zászlóalja, a zágrábi 53. gyalogezred egy zászlóalja, az egri 60. gyalogezred egy zászlóalja, a kolozsvári 62. gyalogezred egy zászlóalja, a marosvásárhelyi 64. gyalogezred egy zászlóalja, a székelyudvarhelyi 82. gyalogezred három zászlóalja és a szabadkai 86. gyalogezred egy zászlóalja. Ezekről a helyekről tehát ma és holnap mindenütt több száz tartalékos fog elutazni Boszniába. Az osztrák csapatok közül Boszniában vannak: a bécsi háziezred, a 4. számú Deutschmeister-ezred, továbbá cseh és lengyel ezredek egyes zászlóaljai. A Boszniában állomásozó csapatok nagyobb része tehát magyar.

Bécsből azt jelentik, hogy holnap fog megjelenni a királyi kézirat, a mely a március 15-én kelt amaz elhatározást tartalmazza, hogy a Boszniában és Dalmáciában lévő ezredek hadilétszámra emeltessenek. Az összes behívottak vasárnap ezredükénél lesznek, s ekkor Boszniában meg Dalmáciában 250 ezer katona teljesít szolgálatot.

Kik kapnak behívót?

Tájékoztatásul, hogy kik kaptak és kapnak még behívót, álljon itt a következő kimutatás:

A IV. hadtest (Budapest): 6., 23., 32., 38., 44., 52., 68., 69. és 86. számú gyalogezredek; a 4-es számú lovasdandárhoz és

a 4-es számú táborig tüzérdandárhoz tartozó utolsó két évfolyamu tartalékosok, vagyis azok a kiképzést nyert egyéves önkéntesek és hároméves szolgálatot tett katonák, akik 1907. októberében és 1908. októberében egy, illetve három évi szolgálat után hazabocsátottak és azonnal csak a rendes fegyvergyakorlatokra hívtak volna be.

A VII. hadtest (Temesvár): 29., 33., 37., 39., 43., 46., 61. és 101. számú gyalogezredek; a VII. hadtest alá rendelt 17. és 34. gyalogsági hadosztályhoz,

a 7-es lovasdandárhoz és a 7-es táborig tüzérdandárhoz tartozó utolsó két évfolyamu (ép úgy, mint a IV. hadtestnél) tartalékosok.

A XIII. hadtest (Zágráb): 16., 53., 70., 78., 79. és 96. gyalogezredek és e hadtesthez tartozó fiemei haditengerészet,

valamint az észéki 7. számú gyalogsági hadosztályhoz,

a 36-os gyalogsági hadosztályhoz, a 8-as számú lovasdandárhoz, a 13-as számú táborig tüzérdandárhoz és a bécsi 1. számú vartüzérdandárhoz tartozó utolsó két évfolyamu tartalékosok (úgy, mint a IV. és VII. hadtestnél).

Azonkívül pedig a 17-es dragonyos- és az 5-ös ulánus ezred tartalékosai.

Ha szükség lesz rá, — a mi most egyelőre még bizonytalan — behívják e hadtestek még két évfolyamát (1905. és 1906.)

Minthogy az említett három hadtest tartalékosai kisebb, de azért tekintélyes része az egész országban elszórtan tartózkodik, behívások az országnak ugyszólván minden helyére eljutottak kisebb-nagyobb számban. Így aztán e helyeken hamarosan elterjedt a mozgósítások hire.

Egyik vezérkari tiszt röviden így magyarázta a történeteket: Ez csak előkészület részleges mozgósításra.

Az ország különböző városaiból részleges mozgósítást jelentenek. Kecskeméten 280 behívót kézbesítettek ma. Iglón 67 embert hívtak be. Kassán a második zászlóaljat is utnak indították Bosznia felé és már a póttartalékosokat is behívták.

A haditengerészek mozgósítása.

Pólából azt jelentik, hogy a haditengerészek részleges mozgósítása megtörtént. Ma sürgősen behívták a magyar és a dalmát tengerészek egy részét s a dalmát határon gyakorlatozat tartanak a Pelikán vezérhajón. Most 25 torpedónaszádót és sok vezérhajót osztottak be. A hajók egy részét Ragusa környékére irányították le, egész a montenegrói határra.

IRODALOM ÉS MŰVESZET.

A színház műsora:

Péntek: Koldusdiák, operet. Komlóssy Emma vendégfelléptével. (B. bérlet).

Szombat: Vándorlegény, operet. Komlóssy Emma vendégfelléptével. (C. bérlet)

Vasárnap: Délután: Varázskeringő, operet. Komlóssy Emma vendégfelléptével. Este: Tundériak, népszimű. Komlóssy Emma vendégfelléptével. (A. bérlet)

* **Geyer Stefi aradi hangversenye.** A rendező cég a következőket közli: „Geyer Stefi művészi sikere Berlinben. Mint egy szemtanu elbeszéli, a világhírű fiatal hegedűművész Berlinben megtartott hangversenyét teljesen zsufozt ház nézte végig. A műsor számai meglepetés számba mentek, melyet a közönség szünni nem akaró tapssal tüntetett ki. Művészies játéka annyira elragadta a hallgatóságot, hogy a dobogóról leemelve vitték a művész szobába. Aradon most vasárnap d. u. 5 órakor tartja hangversenyét, melyre jegyek 6, 5, 4 és 2 koronáért kaphatók Ifj. Klein Mór könyvkereskedésében.”

* **Az Uránia új műsora.** Csütörtökön mutatta be az Uránia színház új műsorát, mely a közönség osztatlan tetszésével találkozott. E műsor minden egyes száma figyelemreméltó, de a legnagyobb tetszést a különböző nemzetek táncjai aratták. Angol, francia, orosz, német nemzeti táncokat mutatnak be nagy művészettel, nemzeti viseletbe öltözött táncosok és táncosnők, a katonazenekar pedig stilszerű zenét szolgáltat az érdekes produkciókhoz. A másik nagyon érdekes szám egy amerikai medveadászat. Ez a kép izgató és érdekes látványban részesíti a publikumot. Az Uránia itt felsorolt újdonságai mellett pompás humoros és több életkép adja meg a műsornak azt a nivót, mely az Uránia előadásait mindenkor jellemzi.

HIREK.

Szerb lövöldözés egy magyar csendőrré

Merénylet Temeskubinban.

— Távirati tudósítás. —

Arad, március 18.

A szerb bandák vakmerőségét bizonyítja az a merénylet, amelyről ma kaptunk telefon tudósítást Temeskubinból. Ez a határszéli község, amelyben az aradi 33. gyalogezred egy zászlóalja táborozik, közvetlen Szerbia szomszédságában van. A Duna tulsó oldalán van Szendrő vára, amely teljesen meg van rakva katonasággal. A tulsó parton állandóan gyakorlatoznak a szerb katonák. Ennek következtében a temeskubini oldalon folyton nagy katonai csendőri őrsjáratok cirkálnak és védik a határt.

Moser Pál csendőr a csapatától ma délben elmaradt és a 6. számú gátőrháznál beszédbe ereszkedett az ott álló juhászokkal. Egyszerre csak úgy érezte, hogy két golyó süvített el mellette. Néhány pillanat múlva még 18 golyó fűtyült el a feje fölött. A lövések a Duna tulsó partjáról jöttek, ahol akkor nagyobb szerb csapatok gyakorlatoztak. A csendőrség jelentést tett a merényletről a főszolgabírósnak, azzal a megjegyzéssel, hogy az utóbbi napokban sűrűn történnek hasonló merényletek.

— **Időjárás.** A meteorológiai intézet jelentése szerint e hó 19-én az időjárás: száraz, később enyhébb, borús.

— **Az aradi automobil-gyár építése.** A magyar Westinghouse-rendszerű automobil-gyár részvénytársaság igazgatósága Budapesten tartott ülésén foglalkozott az aradi gyáregület építési munkálataira beérkezett pályázattervekkel és mint értesülünk, az építkezéssel Fodor és Reisinger aradi építész vállalkozókat bízta meg. Az építést a telepengedélyi eljárás befejezte után rögtön megkezdik a vállalkozók. Egyelőre egy körülbelül kétezernégy száz négyzetméter területet elfoglaló főépületet (műhelyt), kazánházat és portáslakot emelnek. Az összes épületek vasbeton szerkezettel vannak tervezve.

— **A vesztőhely megváltására.** Barabás Béla urtól a következő sorokat kaptuk: A vesztőhely megváltására az orsz. képviselőktől beérkezett adományok: Kubinyi Márton 10 kor., Keller István dr. 50 kor., Szivák Imre dr. 5 kor., Ság Manó dr. 20 kor., Vildfeuer Károly dr. 10 kor., Ráth Endre dr. 10 kor., Sándor Pál 20 kor., Weisz Julián 20 kor., Hlatky Schlichter Lajos 20 kor., Péchy Zsigmond 20 kor., Gaál Gaston 20 kor., Darányi Ferenc dr. 5 kor., összesen 210 korona.

— **Széchenyi Lászlók Amerikában.** Széchenyi László gróf és felesége, Vanderbilt Gladisz, ez idő szerint a Riviérán, Cannesban üdül. A Széchenyi grófi pár e hónap végén Amerikába utazik az ottani rokonok látogatására és magával viszi ujszülött kis leányát is. Newyorkban két hónapot töltenek, azután visszatérnek Budapestre, ahol akkorra elkészül végleges otthonuk. Ez az otthon az Andrássy-ut és a Bajza-u. sarkán lévő Semsey-féle nyaraló, melyet teljesen átalakítanak. A székesfőváros telekkönyvi hatósága a minap irta át a telket és a házat s ez alkalommal először került bele a Vanderbilt-név a főváros telekkönyvébe.

— **Aradi olvasóink figyelmébe.** Lapunk mai számában már figyelmeztettük aradi olvasóinkat azokra a visszaélésekre, amelyeket néhány lapkihordónk követett el azáltal, hogy egyesektől a megszabottnál olcsóbb árban jogtalanul előfizetéseket fogadnak el. Feljelentésünkre a rendőrség ezek ellen a lapkihordók ellen megtette a szükséges intézkedést, de újból figyelmeztetjük a közönséget, tartózkodjék attól, hogy esetleg ilyen olcsó előfizetést eszközöljön a lapkihordóknál, mert esetleg zaklatásnak volnának kitéve a rendőrség részéről. Ettől pedig szeretnénk megóvni előfizetőinket.

— **A mai sorozás eredménye.** Ma az idegen illetőségű, Aradon tartózkodó hadkötelesek jelentek meg a sorozó bizottság előtt. A nyolcvanegy megvizsgált közül huszonkettőt talált alkalmasnak a bizottság. Holnap lesz a jegyzőkönyvek és lajstromok hitelesítése.

— **A Népszava elkobzása a háboru miatt.** Tudvalevő, hogy a budapesti királyi ügyészség indítványt tett a vizsgálóbírónak a Népszava tegnapi számának elkobzására vonatkozólag a Hadüzenet előtt című vezércikk miatt. A Népszava a háboru ellen írt. Ebben a cikkben a kir. ügyészség „a király törvényes joga ellen való lázítást” látott s ezért kérte a vizsgálóbírótól a lap elkobzását. A vizsgálóbíró ezt megtagadta. Az ügyészség felfolyamodására a vádtanács ma délután elrendelte az elkobzást s azt végre is hajtották a rendőrök. A lapból azonban már csak 4 példányt találtak.

— **Véres kardpárbaj.** Ma délután Budapesten — mint tudósítónk jelenti — a Lovas-féle vívóteremben véres kardpárbaj volt. Blau Géza és Kardos Márton magánhivatalnokok kávéházi összeszólalkozás következtében kardpárbajt vívtak, amelynek véletlenül súlyos kimenetele lett. Blau ugyanis 18 centiméteres hosszú vágást kapott a mellén, a jobb karján pedig 10 centiméter mélységű sebet ejtett a kard. Blaut a kórházba szállították.

— **Sikkasztó posta-segédtsízt.** Barna Izidor, békésszentandrás postamester a postamesteri tanfolyam hallgatása céljából két hónapra Nagyváradra ment és ez időre a postahivatal kezelését Juhász Bélára bízta, aki a postahivatalban mint segédtsízt működött. E hét közepén a szarvasi postafőnök értesítette Juhászt, hogy kimegy a hivatal könyveit rovancsolni. Az értesítésre a főnök azt a meglepő választ kapta Juhász Bélától, hogy ne menjen ki, mert a rovancsolás lehetetlen, mivel a petróleum-lámpa felborult egy este és a könyvek nagy része elégett. A dolog nagyon gyanusnak tűnt föl. — A nagyváradai postaigazgatóság rendeletére tehát Nagy Sándor szarvasi postafőnök azonnal kiment Szentandrásra, magával vivén egyúttal a szarvasi csendőrség két tagját is. Rövid vizsgálat után észrevette Nagy Sándor, hogy a kezelőtsízt egy háromszázhetvenegy koronás utalvány összegét nem küldötte be. Ezenkívül több kisebb hiányt is tapasztalt, úgy, hogy az eltűnt összeg — amint az elégetett könyvek nélkül is meg lehetett állapítani — mintegy 500 koronára rugott. Az egészen fiatal kezelőtsízt bűnössége ilyenformán nyilvánvaló lett s a csendőrök azonnal letartóztatták. Hogy mennyi a hiány, még nem lehetett biztosan megállapítani, mert nincsenek meg a könyvek. Hozzávetőlegesen Juhász több ezer koronát vágott zsebre, mert az utóbbi időben könnyelműen költsékezett.

— **A zsinagógából.** A templomelöljáróság közönmására hozza, hogy a péntek esti istentisztelet további intézkedésig háromnegyed 6 órakor kezdődnek.

— **A vidéki bírlapírás köréből.** Kaposvárot március tizenötödikén Kaposvári Hírlap címen új politikai napilap indult meg Schröder Béla szerkesztésében. A lap, mely változatos tartalommal jelent meg, első számában Barabás Béla dr. orsz. képviselő tollából közölt vezető cikket.

— **Előadás a természetes gyógymódról.** Érdekes előadást tartott ma este a városháza közgyűlési termében két tudós orvos a természetes gyógymódról. Az egyik Szalkay Gyula dr., az O. M. K. E. elnöke, aki hosszabb beszédében ismertette a természetes gyógymód történetét. A vízzel való gyógymódot — mondotta — elsősorban Priznitz, majd Kneipp alkalmazta, Rickli pedig kiegészítette ezt a levegő, fény és napfürdővel való természetes gyógymóddal. A tetszéssel fogadott beszéd után Aschke dr., a Drezda-radebeuli Bilz-féle szanatorium főorvosa tartott az általános ideggyengeség, annak lényege, hatása és gyógyításáról igen értékes előadást.

— **Betörő vasuti gyakornok.** A könnyelműség sok embert bűnbe sodort már és sokat fog még ezentul is a lejtő szélére vinni. A vidám dáridók, multságok, könnyüvéru hölgyek, mind igen alkalmas eszközök arra, hogy az élvezni vágyó, meggondolatlan fiatalságot bűnbe sodorják. Amint bűnbe vittek most egy fiatal államvasuti gyakornokot, Magyary Lászlót, akit ma Élesden letartóztattak.

Erről a következőket jelentik Nagyváradról: Eleinte szorgalmas embernek ismerték Élesden az alig 23 éves kezdő hivatalnokot, később azonban minden szabad idejét felhasználta arra, hogy bejöhessen Nagyváradra mulatni. A rossz társaság bűnbe sodorta a fiatal embert. A napokban szenzációs esemény történt az élesdi pályaudvaron. Szász József hivatalnok pénzes ládáját, amely az állomáson feküdt, valaki feltörte és abból 1300 korona készpénzt elvittek. A hivatalnok, amikor rájött a betöréses lopásra, nagy patáliát csapott és az állomáson, valamint a szomszédos telepeken is szigorúan vaktatott mindenkit, hogy nem tudnak-e a rejtélyes lopásról és a még rejtélyesebb tolvajról valamit. Növelte az eset izgalma, hogy estére nagy titokban megkerült a pénz. Szépen visszahelyezve a ládába, azonban hiányzott belőle kétszázötven korona. Mindenki elbámult, legfőképpen maga a károsult hivatalnok. Magyary László azonban odaszólt neki:

— Örüljön, hogy ennyi is meg van, legalább nem kell tovább nyomozni a tolvajt!

A hivatalnok örült is, de emellett gyanút is fogott. Gyanakodni kezdett a fiatal gyakornokra, akinek sűrű kirándulásai egyszerre eszébe jutottak s önkénytelenül az eszébe ötlött az a kérdés, hogy honnan került ehez a multságokhoz a gyakornoknál a pénz, ha csak nem az ő pénzes ládájából. Gyanuját közölte a csendőrséggel is, amely kinyomozta, hogy a tettes a gyakornok. Letartóztatták.

— **Francia likörök legbiztosabb készítésére,** — házilag — 1 üveg likör aroma Vojtek és Weisznál. 171

SPORT.

+ **Sportegyesületek fuziója.** Az „Aradi Torna-Egyesület” tagjai e hó 17-én este közgyűlés előtti értekezletet tartottak. Főtárgy volt az „Aradi Atletikai Club”-bal való fuzió kérdése. Jelen volt az „Atletikai Club” képviselőjében Szathmáry János, a club elnöke is, ki a „Torna-Egyesület”-nek, a közgyűlésen a fuzió kérdésében elfoglalandó álláspont megbeszélése végett egybegyűlt tagjainak felvilágosítással szolgált a társ egyesületnek a fuzió kérdésében követendő irányelveiről. Az eszmék kölcsönös kicserélése után a két egyesület között oly közeledés észlelhető, amely remélni engedi a fuzió üdvös kérdéseinek sikeres megoldását. A legvitatottabb pontok: a tagfelvételben követendő irányelvek, egy önálló sportesarnok felépítése, az evezős-sport művelése és fejlesztése körül az egyetértés bekövetkezése a kölcsönös megér-

tés folytán remélhető. A közgyűlés előtt a „Torna-Egyesület” tagjai az ügy nagy fontosságára való tekintettel még egy döntő értekezletet tartanak, még pedig e hó 19-én este fél kilenc órakor a Központi-kávéház külön termében, melyre tagjait ez uton meghívják.

EGYESÜLETI ÉLET.

(*) **Előadás a Nőtisztviselők Egyesületében.** Vasárnap délután 3 órakor Skrainka Fanny előadást tart „A nők gazdasági helyzete” címen, mely előadást vita követ, melyen bárki részt vehet. Vendégeket szívesen lát az egyesület. Ugyancsak a nőtisztviselők egyesülete f. hó 22-én, hétfőn kezd meg gépirási tanfolyamát. Jelentkezni lehet a titkárságnál minden este 7—8-ig.

(*) **Az „Aradi Turista Egyesület” daloskörének tagjai** ez uton értesítettek, hogy a folyó hó 19-én, pénteken este tartandó ének-óra e héten, kivételesen 20-án, szombaton este 6 órakor tartatik meg, melyre a tagok — tekintettel a f. hó 24-én este megtartandó hangversenyre, — pontos megjelenése kéretik.

TÖRVÉNYKEZÉS.

Fiatal bűnösök.

— **Gyermekbirósági tárgyalások.** —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, március 18

A mai gyermekbirósági tárgyalásokon ismét egész sereg fiatal bűnös állott az aradi büntető törvényszék előtt. Amióta rendszeresítették ezt a bíróságot és tárgyalását elkülönítették a többi ügyektől, még jobban kitűnik, hogy mennyire szükségesek azok a szociális intézmények, amelyeknek megteremtésén a gyermekvédő liga oly lelkesen fáradozik. A patronázs rendszer általános szervezése lesz az első hatalmas lépés, az elzúllott és gondozás nélküli gyermekek helyes irányba való terelésére. Ezek felállítására iránt a liga országsszerte megtette a szükséges lépéseket. Aradon is folyamatban van a szervezés munkája.

A mai gyermekbirósági tárgyalásokon a következő ügyeket tárgyalták:

G. Tódor és A. György 14—16 éves gyermekek, a múlt évben egyik aradi üzlet előtt megláttak egy Monarch-féle kerékpárt. Ugy lát-szik, nagyon megtetszett nekik, mert elhatározták, hogy a kerékpárt ellopják. Ezt meg is tették. A kerékpárt elzalogosították és a kapott pénzt ellumpolták. A rendőrség kinyomozta a fiatal tolvajokat, akik felett Köller táblai bíró elnökölte alatt, ma itélkezett a gyermekbiróság. A bíróság két heti fogházbüntetésre ítélte őket, de az ítélet végrehajtását felfüggesztette.

Nagyobb a büne Fenyős Julianna cselédnek, aki szolgálatadónőjét, Hönig Frigyesné aradi lakost lopta meg. Ezüst-kanalakat, késeket és villákat lopott 150 korona értékben. Urnője feljelentésére a rendőrség letartóztatta Fenyős Juliannát, aki öt hét óta volt vizsgálati fogságban. A bíróság a beismerésben levő vádlottat öt heti fogházbüntetésre ítélte, de büntetését a vizsgálati fogság elszívásával kitöltöttnek vette.

Ny. Tógyer kisjenői fiu mulatni akart. Mint ma a tárgyaláson elmondotta, hogy erre pénzt szerezzen, elhatározta, hogy be fog mászni a szomszédban lakó Bronits Vilma szobájának ablakán. Ilyen módon két izben, egyszer öt koronát, egyszer egy koronát lopott el Bronits Vilma szekrényéből, s a pénzeket a korcsnában lumpolta el. A bíróság a mulató természetű fiut egy heti fogházbüntetésre ítélte el, de a végrehajtást felfüggesztette.

§ **Elített váltóhamisítók.** Két esztendővel ezelőtt az aradi törvényszék Schvare Jenő szabósegédet két és fél évi és apósát, Schvare Simon szobafestőt, egy évi börtönre ítélte el, mert

egy ismert aradi ur nevére 8 drb váltót hamisítottak. Az ítélet ellen a vádlottak felebbztek, de a tábla helybenhagyta. Ma érkezett le a Kuria ítélete, amelylyel a törvényszék ítéletét szintén helybenhagyta.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

— Távirati tudósítás. —

Budapest, március 18.

Amerika változólan. 5 ezer métermáza 5-10 fillérral olcsóbb.

Az árak 50 kilónként számítva:

	Deli zárlat	2 órai zárlat
Buza áprilisra ...	13.93—3.94	14.02—14.03
Tengeri májusra	7.65—7.66	7.71—7.72
Rozs áprilisra ...	10.70—10.71	10.1—10.72
Buza májusra ...	13.84—3.85	13.90—13.91
Zab áprilisra ...	8.99—9.00	9.07—9.08
Buza 1909 októberre	11.59—11.60	11.61—11.62
Rozs októberre ...	9.60—9.61	9.61—9.62

Zárul 5 órakor.

Osztrák hitelrészvény ...	612.50
Magyar hitelrészvény ...	716.—

Budapest kőbányai sertéskereskedelem.

— Március 18. —

Magyar elsőrendű: Öreg nehéz páronként 400 kilogrammon felül sulyban — fillérig; közép páronként 400—40 kilogrammig terjedő sulyban — fillérig; fiatal nehéz páronként 320 kilogrammon felül sulyban 142—144 fillérig; fiatal közép páronként 240—280 kilogrammig terjedő sulyban 142—144 fillérig; könnyű páronként 240 kilogrammig terjedő sulyban 142—144 fillérig.

Szerbiai: Nehéz páronként 260 kilogrammon felül sulyban — fillérig; közép páronként 240—260 kilogrammig terjedő sulyban — fillérig; könnyű páronként 240 kilogrammig terjedő sulyban — fillérig.

Sertéslétszám: Március hó 14. napján volt készlet 21,972 darab. március 15. napján folhajtott 92 darab. március 15. napján elszállított 6 darab. március 16. napjára maradt készletben 21,995 darab.

A hízott sertés üzlet irányzata: változatlan.

IDEGENEK ARADON.

— Március 18. —

Fehér Kereszt szálloda. Marosi János utazó Budapest. — Leichte Dezsó utazó Budapest. — Márta Sándor dr. ügyvéd Lippa. — Tessen Árpád kereskedő Budapest. — Grenzei Dávid utazó Budapest. — Báró Dithfurtne nagybirtokos Simánd. — Bartavári Bartuska Miksa tábornok Lugos. — Favolatt György kereskedő Megyes. — Lehr Zsigmond utazó Budapest. — Stierkan Márton pincemester Besztercebánya. — Eiser Márk utazó Budapest. — Halász Ármán utazó Budapest. — Löw Ignác utazó Budapest. — Finst Herman utazó Budapest. — Halász Sándor utazó Budapest. — Biró Pál dr. törzsorvos Budapest. — Feiks Samu mérnök Budapest. — Frinn József utazó Bécs. — Glas S. utazó Bécs. — Neuman Frigyes utazó Triest. — Engelhard K. utazó Bécs.

Központi szálloda. Kaufman Gyula utazó Budapest. — Goldenring Severin utazó Budapest. — Sidmond Emil dr. miniszteri titkár Budapest. — Balogh Dénes magánzó Békéscsaba. — Mantnek Elemér utazó Budapest. — Zoltán Marcel utazó Budapest. — Singer Antal utazó Lippa. — Klug Zoltán utazó Budapest. — Goldman Sámuel utazó Budapest. — Bossányi József utazó Budapest. — Neuman Lipót utazó Nagyvárad. — Hannel Lipót utazó Budapest. — Feles Lipót utazó Budapest. — Hesz Lajos utazó Bécs. — Hermansky Emil utazó Bécs.

Vass szálloda. Traub Kálmán birtokos Dranc. — Czeglédi Lidia szakácsnő Hódmezővásárhely. — Wiener Béla utazó Budapest. — Opreán Ferenc lelkész Szerbcsanád. — Müller Adolf felügyelő Temesvár. — Buder József utazó Budapest. — Fodor Géza utazó Budapest. — Dörner Gusztáv lelkész Cassel. — Schubert H. F. lelkész Cassel. — Schneider Szigfrid utazó Bécs. — Skliwa Titus utazó Bécs.

Pannónia szálloda. Webitsky Lipót fővadász Elgya. — Juhász Ferenc vendéglős Zombolya. — Rosenbaum Menyhért utazó Budapest. — Gömör Sámuel rétmester Pankota. — Szende Károly kereskedő Temesvár. — Fekete Sándor kereskedő Budapest. — Nikolin Romulus tanító Szemlak. — Veress Gyula utazó Budapest. — Dánes Mór utazó Budapest. — Tonceza Sebestyén isk. igazgató Grid.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Péntek, 1909. évi március hó 19-én:

B) bérlet.

B) bérlet.

A koldusdiák.

Nagy operette 3 felvonásban. Írták: Zell és Genée. Fordították: Evva L. és Fáy J. B. Zenéjét szerző: Millöcker K.

SZEMÉLYEK:

Palmatica	Benkőné P.	Schweinicz	Dely Lajos.
Bronislava	Wlassák V.	Rochov	Mártonfi R.
Laura	Zalai Margit.	Richthoffen	Kun Iren.
Ollendorf	Leővei Leo.	Jan Janiczky	Hunyadi J.
Wangenheim	Várnai Jenő.	Rymanovszky	Komóssy E.
Henricl	Szabó Mór	Enterich	Nagyiván L.

Közdete este 7 és fél órakor.

URÁNIA SZÍNHÁZ.

(Báró Simonyi-utca 1. szám, Szabadság-tér mellett.)

Műsor: 1909 március hó 19-én, péntek:

1. Névtelen levél. Dráma. — 2. Az any's boszúja. Bohózat. — 3. Különböző nemzetek táncai. Látványosság. — 4. Előzékeny barát. Humoros. — 5. A második anya. Előkép.

Tíz perc szünet.

6. A felzavart ház. Humoros. — 7. A gyermek szíve. Színes látványosság. — 8. Akrobata család. Bohózat. — 9. Medvevadászat. Természet után.

Előadások délután 5, este fél 7 és fél 9 órakor.

Az előadásra bármikor be lehet menni.

Az előadások alatt a cs. és kir. 33. gyalogezred zenekara játszik. — Cukrászda.

Vasárnap, hétfőn és kedden

Halálos szerelem

dráma. Írta: Francois Copeé.

NYILTTÉR.*

Köszönetnyilvánítás.

Fogadják ezúton mindazok, kik felejtethetetlen drága jó halottunk végtiszteségén, bármely uton igyekeztek szíves részvétük által nagy fájdalmunkat enyhíteni, leghálásabb köszönetünk nyilvánítását.

1146

A gyászoló Krispin-család.

Szőlősgazdákhöz.

A szőlőpótlások rendkívüli nehézségei és sikertelensége abban leli magyarázatát, hogy ahhoz nem a megfelelő, teljesen megbízható

— I. oszt. gyökérszuszanyagok, —

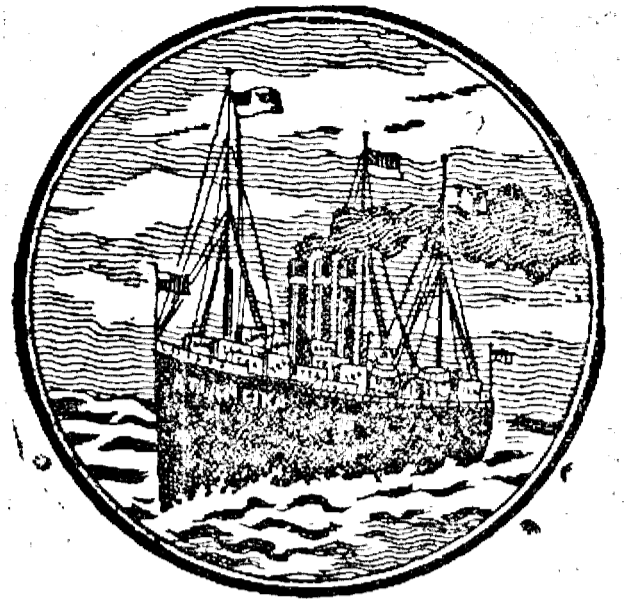
hanem mindenféle meg nem felelő ripária és oltvány lesz felhasználva.

Szőlőpótlás céljára gyoroki szőlőgazdaságomban igen bevált módon fajtiszta ripária-portális vesszőket gyökereztetek és szőlőoltványokat készítek, melyek a sikeres és eredményes szőlőpótlást mindenkinek biztosítják.

Jessék a hirdetést megfigyelni.

Vojtek Alajos

szőlőbirtokos.

Reggel, délután és este

igyunk

ATLANTIKA kávé,

ATLANTIKA teát

ATLANTIKA rummal

mert csak az

ATLANTIKA

kávé, tea, rum speciális üzletben

kapható

fűszer és illatszert káros szagától mentes

kávé, tea, rum.

A kirakathban működésben látható villanyüzemű kávépörkölőnkkel naponta többször friss pörköles. Eladás nagyban és kicsinyben. 421

ATLANTIKA

Kávé és tea behozatal

Arad, Andrassy-tér 20 Fischer Eliz-palota.

Városi és megyei telefon 609.

Az aradi zsidó hitközség a folyó évre maczoth sütési joggal felruházott Löwenstein Lajos urral egyetértőleg a következő

Maczoth

árjegyzéket állapította meg:

0-ás lisztből kgr-onként	86 fillér.
1-es " " "	82 " "
2-ös " " "	78 " "
3-as " " "	74 " "
Sütési-díj	30 " "

Az aradi zsidó hitközség előljárósága.

Hentesek, mészárosok,
vendéglősök figyelmébe!

Ajánlom kipróbált szerkezetű, szabadalmazott

jégszekrény

raktáromat.

Tervezek és készítek sárkimerős szekrényeket szónsav- és légnymással.

Husserl Manó

jégszekrénygyár 1141

Arad, Szt.-Pál-utca II. sz.

TÜKÖRFÉNYES PARKETTET

= nyeriünk =

Vojtek és Weisz

parket viasza
használatától.

1 doboz 90 fillér.

Permetező javítások elfogadtatnak.

M. kir. szabadalmazott

Borszivattyuk

és hozzá való legjobb minőségű gummi csövek legolcsóbb gyári árakon.

A szivattyu hengerből a bor utolsó cseppig kifolyik, a szőlő magvak, héjak és egyéb tisztátlanságok azonnal továbbittatnak, ezáltal a szivattyu nem romlik és a bort nem ronthatja, a gépezet jó működéséért 3 évi jótállás, ingyen javítás.

Tüzi fecskendők

Golyó szelepekkel. Közsegnek legalkalmasabb, mert homokos és sáros víz használatánál sem tagadják meg a szolgálatot, — a gép jó működéséért 3 évi jótállás (ingyen javítás), hozzá való országos egységes csavarok és a legjobb minőségű beül gummirozott kendercsövek a legolcsóbb árban.

Kutak

a hozzávaló csövekkel olcsóbbak és jobbak, mint bármely bel- vagy külföldi gyárban.

Hönig Ottó

M. királyi szabadalmazott tüzi fecskendő és szivattyu készítő.

Arad, Rákóczi-utca 27. sz.

Köszvény,

reuma és veseköbajokban

szenvédőknek hiálából készüggel teljesen ingyen közlöm, hogy ezen bajomban javulást és néhez bajomban gyógyulást találtam.

Frl. C. Nusszer, Nagyszombat I. St. János-utca 293. 5953

Telephon 422.

Új asztalos műhely Aradon.

Van szerencsém a nagyérd. közönségnek b. figyelmét

épület- és butor asztalos

műhelyemre tisztelettel felhívni. Számos éven át volt alkalmam Budapest, München és Stuttgart előkelő műhelyeiben tapasztalatokat szerezni.

Ezen kedvező körülményeknél fogva abban a kellemes helyzetben vagyok, hogy a legmesszebbmenő követelményeket elégíthetem ki.

Fő elvem: pontos, tiszta, izléses és tartós munkával szolgálni.

B. pártfogást teljes tisztelettel kér

Reich Dezső

épület és butorasztalos 691 Aradon, Aranykéz-u. 8. — Telefon 422.

Egy tanuló felvétetik.

Tyúkszemétől

mindenki megszabadul a Hajós-féle Anagallin használata által, nem piszkít, nem ragadós, kezelése igen egyszerű. Ara egy üvegnek utasítással együtt 70 fillér.

Fagyás

ellen kitünő, a maga nemében páratlan jó hatású szer a „FRIGIN”. Ara egy üvegnek 70 fillér. Fagyvizketegséget és fagydagánatokat biztosan megszüntet.

Ideális

legjobb, legtartósabb gummi óvszer a „NITER”, a világ legjobb preservativa. — 6 darab egy eredeti dobozban 2 korona.

Dr. Székely Károly

aradi fogorvos „Odur” szájviz és

fogpora egyedüli raktára. Egy üveg szájviz ára 2 korona, 1 doboz fogpor 1 korona.

Hajvesztő

„Depillar”. E csodahatású szerrel minden oly helyről, ahol a hajnöves alkalmatlan, mint az arc, nyak, kezek, azt egy pár perc alatt minden fájdalom nélkül eltávolítja. — Ara utasítással együtt 1 korona.

Fenti szerek kaphatók az egyedüli készítőnél:

Hajós Árpád

gyógyszertárban ARAD, Andrassy-tér 22. sz. a megyeházzal szemben. —

SZŐLŐPÓTLÁSHOZ

rendkívül gyökérdus, fajtisza hárszal kötve készült

szőlőoltványok

továbbá 1 és 2 éves rendkívül gyökérdus, fajtisza

Riparia Portalis

alany bármily mennyiségben kapható.

Kéretik a szükségletet előjegyeztetni.

Vojtek Alajos

szőlőgazdasága GYOROKON.

Telefon Arad 147.

Telefon Gyorok 14.

APRO HIRDETÉSEK.

Észak Balkán és Szerbia

katonai térképe, megbízható kiadás 1 koronáért kapható Ingusz I. és Fia könyvkereskedésében Arad. Arad és Temesmegyei telefon 517. szám. 173

Eladó magánlak

6 szoba, fürdőszoba, nagy kert. Tökölly Imre-utca (Halász-utca) 45. sz. 1085

Egy jó karban lévő

használt, fedett tekepálya kerestetik megvételre azonnal. Cím a kiadóban 1080

Veszek könyvtárakat

és hangjegyeket legmagasabb áron úgy helyben, mint vidéken is. Könyvtárak kiegészítése és berendezése. Bonyilvántartási ívek. Irodai cikkek, nyomtatványok. Kerpel Izsó könyv-, papírkereskedése és kölcsönkönyvtára Aradon. 262

Szép gyümölcsfa

nagy mennyiségben kapható Lahner György-utca 7 sz. alatt.

Asztalos-szerszám

gyalupaddal együtt eladó. Szélt-utca 2/a. 1140

Tulzsufolt raktáram

következtében antiquar könyveket és különféle papírárukat beszerzési áron alól kiárusítok. Tolnai Világlapját összes kedvezményekkel eredeti árban házhoz szállítom. Krausz Paulin Színházépület. Telefon 511. 291

Teljesen jó karban lévő

női ruhák eladók Teleky-utca 10. sz. alatt.

Szővet, barchet, flannell

és mindenféle téli árúk remek választékban

Hoffmann Sándor

Arad, Színház-épület. Vidékre mintákat készséggel küldök.

Vásári hirdetés.

Arad szab. kir. város tanácsa ezennel közhírré teszi, hogy Aradon a tavaszi országos vásár 1909. év március hó 26. napján veszi kezdetét és 5 napig, vagyis 1909. év március hó 30-ig bezárólag tart. Arad, 1909. március 18.

A városi tanács.

Vegyeskereskedés

italmérés és trafikkal forgalmas helyen, csak "ládi ügyek miatt"

átadó.

Cím a kiadóban. 1139

Tenyésztojás!

Angliából William Cook világhírű telepéről importált, remek arany-sárga és hóhéhr Orpington-törzsek után, a válogatott csiraképes, elsőrangú tenyésztojás darabja 1 korona; kizárólag a legszebb díjazott tojók után 1 kor. 50 fillér. Rázásmentesen szállítja. 1127

Ternyei Árpád

minden kiállításon kitüntetett, hírneves Orpington mintatelepe Aradon, Demeter-utca 92. Termékenyséért 80% garancia. Legalább 100 tojás rendelése esetén, 10% mérséklés! 1127

Ügyes lapkihordó pár felvétetik.

Értesítés!

Értesitem a n. és közönséget, hogy a **Boros Béni-tér 9. sz. alatt** egy a mai kor igényeinek megfelelő **vászon, divatáru, valamint kész női ruha-üzletet** nyitottam.

Kiváló tisztelettel

1147

HOROVITZ E.

2498. szám.

I/B.—1. 1909.

Tölgy és más fanemű műfa, valamint tűzifa eladása mészköbánya és mészkemencék bérletével.

A lippai m. kir. főerdőhivatal kerületéhez tartozó dorgosi m. kir. erdőgondnokság B. gazdasági osztályában fekvő lalasinai és zabálci, összesen 322.30 kataszteri holdnyi kiterjedésű 1909—1913. évi öt évi vágások területén, tövön felbecsült tölgy, szil, juhar, hárs, cser és bükk fanemekből álló faállományának, valamint a kincstári erdészet által termelt s a berzovai kincstári faraktárban átadandó kész selejtes tűzifának értékesítése s a lalasinai mészköbányának és mészégető kemencéknek az 1909. évi május hó 1-étől kezdődő 5 évi bértartamra leendő bérbeadása iránt a lippai m. kir. főerdőhivatal hivatalos helyiségében 1909. évi április hó 14-én délelőtt 10 órakor nyilvános írásbeli versenytárgyalás fog megtartatni.

Bánatpénz 20000 korona.

Kikiáltási ár:

1. A lalasinai és zabálci vágások faállományának egy kat. holdjáért 954 Kor. 50 fill., összesen a 322.30 kat. holdért ... .. 307635 korona 35 fillér.
2. A berzovai faraktárban átveendő vegyes selejtes tűzifára ürméterenként 3 korona — fillér.
3. A lalasinai mészköbánya és mészégető kemencék bérletére egy évi haszonbérösszegként ... .. 9438 korona — fillér.

Ajánlatok úgy az eladandó fatömegre, mint a mészköbánya és mészkemencék bérletére csakis együttesen tehetők, külön, úgy számmal mint betűkkel is megjelölve elsősorban a zabálci és lalasinai vágások faállományára, másodsorban a berzovai selejtes tűzifára, harmadsorban a lalasinai mészköbánya és mészkemencék megvételére, illetve bérbevételére megajánlott összegeket.

Az általános árverési és részletes szerződési feltételek a lippai m. kir. főerdőhivaltól és a m. kir. földmivelésügyi Miniszterium erdészeti főosztályában (Budapest, V., Zoltán-utca 16.) az 1909. évi március hó 20-tól kezdve megszerezhetők, valamint ugyanott s a berzovai és dorgosi m. kir. erdőgondnokságoknál a hivatalos órák alatt betekinthetők.

Budapesten, 1909. évi március hóban.

1137

A m. kir. földmivelésügyi Miniszter.

Figyelem!

Szőlőoltványt, szőlővesszőt ne rendeljen addig, míg tőlem árjegyzéket nem kér! Gyökeres oltványok ezre 140 korona, Delaware ezre 100 korona.

Cím:

5972

Szigyártó Nagy Mihály
Felsőseged, Somogy megye.

Hannauer Mihály

épület- és diszmű-bádogos 1095

Arad, Deák Ferencz-utca 24. szám,
a Református-templom mellett.

Aradi nyomda részvénytársaság könyvnyomdája.

Nyomtatott Kurzweil János és Társa budapesti festőgyárának festőkével.

Ajánlja a nagyérdemű közönségnek, építetők és építő vállalkozó uraknak szives figyelmébe évek óta fennálló, jó hírnévnek örvendő szolid

bádogos üzletét,

hol eddig is és ezután is e szakba vágó munkák a legolcsóbban s legnagyobb lelkiismerettel, a saját vezetésem mellett készíttetnek.

Költségvetéssel szívesen szolgálok.

Kiváló tisztelettel: **Hannauer Mihály**, bádogos mester.